859.11-3
M12

ALEXANDRU MACEDONSKI

THALASSA

roman

Prefață, curriculum vitae și bibliografie
de
AL. PIRU

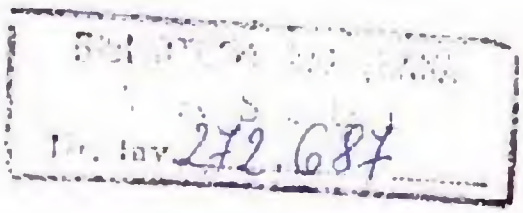

I 9X

EDITURA MONDERO
București, 1993

89

* 2 7 2 6 8 7 *

Ediția aceasta reproduce textul romanului Thalassa
apărut în revista Flacăra (1916). Textul a fost
stabilit în redacție

NOAPTEA DE ARGINT

Fluture cu aripi albe, luntrea cu pînzele întinse aluneca între cerul albastru şi culoarea adîncă a mării, şi se apropia de coastele stîncoase lustruite de talazuri.

Insula, pisc de munte vărsat deasupra valurilor de iadul flăcărilor lăuntrice ale prefacerilor pămînteşti, sîngera sub izbucnirile solare ale apusului. Suprafaţa şeasă a ei, largă cît o bătătură de curte şi înecată de ierburi uriaşe printre care se tîra o mulţime de şerpi de apă, se uita de sus – clipitoare de străluciri – peste nemărginirea pustie a valurilor.

Farul din mijloc, alb între clădiri mărunte, cazărmi de odinioară ale garnizoanei musulmane, răsfrîngea în lumina ochiului său de ciclop discul de aur fulgerător ce se prăvălea în mare.

Dar luntrea dănţuitoare pe valuri scurte mergea cînd încoa, cînd încolo, făcea – după cum zic marinarii – „volte în vînt".

O dibace mînuire a pînzelor o repezi pe creştetul unui val şi o alătură teafără de stîncă.

Nălucă se ivi atunci, de-a lungul potecii urcătoare, sprintenul băieţandru care sărise din luntre, şi bronzul unui păr creţ, dar scurt, marmora penthelică a unui gît

apolonian scăpărară în soare, răspîndind împrejur un farmec levantin de senzualism tulburător, pe cînd marea urma să se macine între stîncile ascuțite.

Acest copilandru – slujbaș nou al Comisiunei europene pentru îngrijirea farului – ajuns în culmea insulei, se opri...

Era a lui Insula Șerpilor!

Și el își umflă plămînii cu aerul viu al mării, luă din ochi împrejurimea în stăpînire, jucă iarba sub picioare.

Dar miresmele leșinătoare ale ierbii strivite se ridicară și-l înfășurară cu blîndețea dulceagă a cloroformului. O moliciune îl șovăia. Pămîntul se clătina sub picioarele lui ca sub ale unui om beat, și, fără să vrea, așternu pe ierburile moi plasticitatea corpului său de spartan.

Dogoreala stîncii ce înmagazinase o parte a căldurii amiazului începu însă să-l apese cu o abstragere de timp și loc. Cu cîte cinci simțurile istovite, cugetările i se nimiceau, și el se cufundă în nespus de înalta mulțumire a neființei.

Cu toate aceste, undele de mișcări nevăzute ale florilor și ale plantelor ce întocmesc mirosul se amestecau cu ale izmei sălbatice – unde redătătoare de viață – iar animalul omenesc, a cărui funcțiune încetase o clipă, reluă conștiința eului.

Amurgul lărgea suflarea zării. Aprigă și săratâ, ea îi umplea pieptul. Mișcări lenevoase îi încordau mușchii, ce, precumpănitori, i se redeșteptau înainte chiar ca omul sufletesc să fi reintrat în normele lui. Dar acest fenomen da naștere altuia, reînvia simțirea pipăitului, și pierderea

cunoştinţei, în care el fusese azvîrlit din pricina unei prea mari cheltuieli de fluid nervos, se desfiinţa. Pielea de pe braţele şi gîtul lui tresărea sub răcoarea serii, porii i se broboneau, vocea mării îi reintra în auz.

Deschise ochii.

Cerul, stins de lumina zilei, plutea stelar în maiestatea nepriceputei lui veşnicii.

Înnegurat, luciul apei se mişca săpat de valuri dese.

Sufletul puternic al nopţii le ridica răzvrătite.

Farul, scînteietor prin grija vechiului paznic, le trăsnea însă, cu razele lui, din înălţime. Şi din două părţi deodată, zona roşie a luminii sinistre le sîngera.

Redat realităţii, tînărul sta înmărmurit în faţa priveliştii. Simţirea solemnă a pustietăţii i se aşeza în suflet.

Crescut în voia întîmplării, poezia asiatică a plinului Orient, în unele clipe, îl covîrşea. Poet al timpilor dintîi, el – de copil – cîntase soarele, luna şi stelele. Mai tîrziu, cînd preotul cucernic – singurul chip ce fusese mai stăruitor în mintea lui din prăpastia trecutului, şi ce se desprindea în trăsuri încă puternice de pe întunecoasa urzeală a copilăriei lui – cînd acest preot îl învăţa scrierea şi citirea, bucuria lui nu era în jocuri. Rătăcitor pe stradele Smirnei – oraş în care se deşteptase la viaţă – priveliştea ce-l ademenea era a valurilor.

Şi acolo, în faţa lor, cu pulpele şi pieptul gol, se lungea pe nisipul cald. Camarazii lui de soartă, flori ca şi dînsul răpite de vîntul întîmplării din tulpini necunoscute, dacă voiau să-l afle, ştiau unde să alerge. Dar ei, mai des, se

arătau zadarnic. Petrecerile nu-l tîrau în vîrtejurile lor decît dacă obosea să deslușească, în foi smulse ghearelor școlărești, trunchiări din *Iliada*, sau siracuziacele dragosti ale bacilor lui Teocrit. Uneori, ce-l fermeca erau istoricele povestiri. A lui Xenofon, mai cu seamă, cu strigătul ei de „Thalassa! Thalassa!" – strigăt ce izbucnise la vederea mării din cele zece mii de piepturi ale ilustrei rămășiți de oaste – cînta – în mintea copilă – ca o harpă. El se credea acolo printre acei vestiți luptători și, uitîndu-se la mare, ca și ei striga: „Thalassa! Thalassa!"

Ochii i se muiau atunci de lacrămi, și sub zdrențele pe care soarele i le sufla cu aur el simțea că-i crește o inimă atică. Un grai sfînt, al cărui rost nu-l pricepea, i se urca pe buze. Cu toate aceste, el nu izbutea să întrupeze, cu cuprinsul lui, nepieritoarele flori ale meșteșugirei cuvîntului. Dintre ai săi, mai mulți, deteră peste el, pe țărmul de argint, cu brațul întins asupra albăstrimii înaltelor ape. Privirile lui, cu toate că nu-și pierdeau puterea, nu mai aveau decît vederi lăuntrice. Și pe cînd, aprinsă de soare, unda leneșă i se prelingea pe eleganța sculpturală a gleznelor, mișcări tainice îi furau sufletul, învîrtejindu-i-l într-o zare plină cu clipirile unei lumi nehotărîte.

Trăia extazuri înalte într-o adîncime fără fund de vieți mai trăite. De cum însă cerca să limpezească amețitorul amestec, valuri de întuneric îi înăbușeau mintea, și dintr-odată – fără ca cel puțin să știe cum s-a înapoiat de pe ceea lume – se pomenea pe țărm, cu soarele în el și deasupra lui.

Iar vorbele ce-i pîlpîiau pe buze, de cîte ori se dezrobea de acele ciudate stări sufleteşti, cuvintele ce-i veneau în minte erau tot cele silabisite în vechiul povestitor, şi pe care, ca fiind prin înţelesul lor ale mării, copilul i le retrimitea ei.

Auzit de prea multe ori, acest strigăt – cel de „Thalassa" – ajunse, în scurt timp, o copilărească glumă pentru tovarăşii lui de alergături şi de jocuri. Cu încetul chiar nici nu i se mai zise altfel, şi cînd marea îl luă ţărmurilor oraşului său de naştere, porecla ce i se detese stărui, pe corabia pe care se urcase spre a se duce după norocul lui, şi, tot legănîndu-se cu el împreună între Asia şi Europa, ea se făcu, într-o zi, un nume ce se desfăşură maiestos ca valul, şi ce fu al său.

Faptul că sînul nestatornic îi legănă trecerea de la copilărie către tinereţe fu pentru Thalassa o împrejurare norocoasă. Tot ce fusese costeliv în el, sub biciuirea vînturilor, a urcărilor în vîrful catargelor şi a oboselilor felurite, fu înlăturat. Nervii îşi astîmpărară zvîrcolirile. Pe străvezimea pielei se revărsară răsfrîngeri de lumini călduroase, cum sunt ale bronzului; muşchii i se împietriră ca ai discobolului. Cînd, la şaptesprezece ani, corabia pe care servea îl depuse la gurile Dunării pentru o greşeală disciplinară, farmecul pe care întreaga lui fiinţă îl împrăştia îl strecură, mulţumită simpatiei unei doamne cu trecere, între slujbaşii mai neînsemnaţi ai Comisiunei.

Şi un an deplin, ochii lui tulburători, peste care clipeau umbrele mişcătoare ale genelor; pieptul lui larg; brîul

înalt cu care își încingea mijlocul și ce se urca pînă la jumătatea coastelor; tot ce era aţîţător în organismul lui cutremurat de o viaţă puternică; fruntea lui arsă de flacăra părului; tot ce este frumuseţe și putere, fără a se putea amănunți anume ce, se uni să fie arzătoare și nedomolită ispită pentru simțirile femeiești ale orașului și să siluiască, noaptea, pînă și feciorelnicele visuri ale fiicelor de oameni avuți.

Cu toate acestea, în Sulina, ca și în Constantinopol, ca și oriunde aiurea, el rămînea același frumos neștiutor de femei. Sfieli pe care nimeni nu le bănuia îl despărțeau de plăcerile vîrstei, îi puneau pe inimă o gheață. Căuta, cu tîmplele zvîcnitoare, să-și asemuiască firea cu a celor de potriva lui. Îndrăznea, uneori, pentru a se amăgi singur, să se ia la întrecere cu dînșii în vorbe grosolane, iar cînd aceștia se rătăceau prin templuri ciudate, nu se da înapoi să-i urmeze. Dar pe loc ce se afla în mijlocul recilor nerușinări trupești, firea lui îl apăra de ticăloșia căderii, și ieșea de acolo tot cum intrase. Necunoașterea lui de femeie îl întorcea însă către mulțumirile citirii. Și, în orele de răgaz pe care i le da slujba, clasicii, vechii lui prieteni pe care acum îl deslușea cu înlesnire, îl înconjurau tihniți și zîmbitori.

Noaptea, sunetele unui grai, venit ca din fundul cerurilor, îi cînta în suflet. Învălmășite la început și nespunîndu-i nimic, ele se prindeau la urmă în cuvinte cu înțelesuri șovăitoare, și copilul și le spunea sieși, întovărășindu-le cu gesturi mari. Armonizări de rime,

ritmuri legănătoare sau vijelioase – uneori împăciuitoare şi alteori flacără – se încrucişau între pereţii odăii.

Fiori îi zguduiau inima. Ochii lui scînteiau, fruntea îi rîura de lumină, şi aripi – aripi nevăzute, dar largi – îi creşteau la umeri, la braţe, la picioare... – Poet, era poet...

Împrejurarea că izbuti să fie numit paznic al farului fu pentru el o nespusă bucurie.

Dar nerăbdarea de a se vedea în insulă nu-i îngădui să aştepte vaporul Comisiunei poruncit să libere farul de vechiul paznic şi să ducă celui nou îndestularea pe alte trei luni, ci îl îndemna să încredinţeze unei luntri de împrumut dorinţa ce-l împingea să ajungă cît mai iute în odihnitoarea pace a singurătăţii.

Luna, ce izbucnea, în vremea aceasta, deasupra orizontului, roşie şi monstruoasă ca o rînjitoare figură de aramă, hotărî pe Thalassa să se apropie de clădirile farului.

O îngăimeală de lumină, trădată de geamurile unei ferestre, îl călăuzi către locaşul paznicului.

Bătrînul mahomedan îşi pregătea dinaintea vetrei cina: septuagenarul cu barbă de argint îmblondită se apleca deasupra unui ceaun bătut de flacări repezi, din care buşteau aburii gustoşi ai mămăligii. Dintr-o tingire ce fierbea alături se răspîndea mirosul de raci al pagurilor, încărcînd aerul cu săruri înţepătoare. La strecurarea lui Thalassa înăuntru, liniştea sfîşiată de scîrţîirea uşii răsună în auzul bătrînului cu vocea tumultuoasă a unui eveniment.

Se știa, și fusese singurul locuitor al insulei, din ziua în care brutalitatea tîmpită a tunurilor hotărîse în cîmpiile balcanice soarta împărăteștii bătrîneți a strălucitoarei de odinioară Turcii.

Cu toate aceste, capul și-l întoarse fără grabă. De cum însă noul-sosit își lămuri venirea, bucuria se revărsă ca un val de soare peste întunericul stinșilor ochi ai bătrînului. Căci ce vedea și auzea nu erau amăgiri, ci însuși adevărul. Și tînărul, frumos ca un voievod al cerurilor, îi aducea, fără doar și poate, libertatea pe care o ceruse și așteptase atît.

Brațele lui de patriarh se ridicară larg deschise, și, într-un moment, în mica odaie nu mai fu mahomedan, nu mai fu creștin, nu se mai aflară nici chiar doi care se vedeau pentru întîia dată... Erau aproape un tată și un fiu, suflete care, regăsindu-se pe neașteptate, înecă, într-un belșug vesel de vorbe, anii pătimiți, durerile trăite.

Dar masa, între paturile așternute cu rogojini, gemea de bucate. Bătrînul punea pe rînd toată avuția rămășiței sale de merinde sub lumina blajină a lămpii.

Ventuzele ce înfloreau o parte de caracatiță fiartă în vin și zăcută în untdelemn aprinseră pofta. Groaznicul Octopus, cu carne îngrășată de sînge zvîcnitor, pieri într-o clipă, lăsînd în urmă-i farfuria netedă și o mulțumire onctuoasă de foame potolită.

Mămăliga și pagurii – acești mici raci ce sunt atît de prețuiți în Occident – împreună cu bucăți de nisetru argintiu marinate sub frunze de dafin și boabe de piper, năpustiră curgerea soarelui lichid întemnițat în

damigeana împăiejenată pe care bunul paznic o destăinuise încă de la începutul cinei.

Şi cînd nu mai fu nici de băut nici de mîncat, cînd limbile nu mai legară decît sunete încurcate, lampa, suflată, rostogoli odaia într-un întuneric scînteietor.

Somnul însă nu pecetluia cu odihnă pleoapele; scîndurile paturilor trosneau şi se văietau în mijlocul neastîmpărului de mişcări. Bătrînul o lua înaintea vremii. Un vis de diamant se cobora peste el; îşi revedea oraşul de naştere, aşa cum îl lăsase. Cerul lui de un albastru puternic, prin care ar fi fost cernit praf de aur şi spărturi de rubine înflăcărate, i se reîntregea în minte găurit de minarete albe şi răzbătut de frunzişul aproape negru al chiparoşilor. Marea de peruzea a ţărmilor, dealurile din fund, patimele ce-l frămîntaseră în vîrsta tînără, bucuriile ce-i însoriseră sufletul recîştigau grai. În lung şi în larg, el se plimba din nou prin acest oraş, din ale cărui uliţi nici una nu-i era străină, şi unde chipurile ce întîlnea îi erau aproape toate cunoscute.

Copilăria lui, casa părintească, prietenii ce avusese, sora lui – frumoasa Fatma – se ridicau de toate părţile, îi tulburau simţirea şi mintea.

Pe această Fatma, mai cu seamă, o revedea tot cum o lăsase, în vechiul pridvor de scînduri al caselor, şi parcă auzea vorbele pe care i le spusese cînd îşi luase rămas bun de la ea. Dar iată că, acum, valul vieţii l-a adus înapoi, şi iată că ea i se aruncă de gît şi că nici el, nici ea n-au îmbătrînit.

Înconjurată de copii, dînsa, de cu zorile, l-a aşteptat în poarta casei, stînd pe o laviţă de lemn; şi cînd, în sfîrşit, l-a văzut că soseşte, şi cînd au dat cu ochii de el nepoţii lui care – drăgălaşii! – l-au recunoscut de asemeni, dînşii, care mai de care, i s-au agăţat de antereu, i s-au urcat în braţe, în cîrcă, l-au apucat de gît... Şi, „Ce ne aduci, unchiule, ce?“ au fost întîiele lor vorbe. Cît despre el, care fireşte că le aducea la toţi cîte ceva, el şi-a deschis chimirul şi a scos mai întîi – dintre cele două sute de lire, aur agonisit cu munca unei vieţi – înstelaţii cercei şi peruzelatele ace de cap pe care le-a cumpărat pentru Fatma, tocmai din Stambul. A dat apoi fiecărui cîte cinci rubiele, iar micului Mehmet i-a dat, pe deasupra, şi zece nasturi de mărgean roşu ca sîngele pe care Fatma va trebui să-i coase pe cepchienul lui de catifea havaie, în ciuda vecinătăţii pizmătăreţe.

Şi, învîrtindu-se pe pat, bătrînul îşi pipăia mijlocul, încerca cu amîndouă mîinile trăinicia curelei, jura să îndeplinească cele visate.

Dar anii trecuţi – patruzeci la număr – îl deşteptau asupra adevărului... Fatma, vai! dacă mai trăia, trebuia să fie acum o biată bătrînă ce abia se tîra, rezemată pe un toiag, între scară şi poartă, iar copiii ce puteau să fie şi ei decît nişte goşgogea bărboşi, la rîndul lor cu copii?

Neastîmpărul lui făcea atunci să geamă scîndurile şi să-l apuce nespusul dor al încetatei tinereţi.

Thalassa, – care de asemeni nu dormea, – era cu totul furat de nelinişte. Cu auzul zbuciumat de urletul mării,

cu simțurile răzvrătite de oboseală, în sînge cu vijelia de flacări a vinului băut, el nici nu căuta să doarmă.

Cîteodată, din încordarea nervoasă, scăpărau ca niște fulgere de lumină ciudată ce șerpuiau întunericul. Dar reacția ce se ivea nu întîrzia să reazvîrle totul în întuneric. Unul după altul, groase straturi de neguri i se grămădeau în ochi, îl apăsau – valuri înăbușitoare. Plămînii nu i se mișcau decît cu greutate. Aerul, nemaifiind dilatat de lumina soarelui, se strîngea, era plumb, iar din întunericul ce stăpînea odaia nu se mai desprindea decît o desăvîrșită tăcere de idei: cea care era și în Thalassa. Căci singură lumina este în adevăr graiul viu cu al cărui ajutor Dumnezeu vorbește oamenilor, făcîndu-i, la rîndul lor, să-și vorbească între dînșii. Dar negura nu stăruia prea mult. Întunericul nu se clintea, însă ochii tînărului păreau că-l zdruncină, și, punîndu-l în mișcare, îl asemănau prin aceasta cu o apă ce se dezgheață și dă drumul unei înghesuite curgeri de sloi. De fapt, așa i se și duceau pe sub ochi nămeții cei negri, nămeți ce, pînă atunci, nu se urniseră din loc, iar mișcarea lor se întovărășea cu un fel de fluidizare ce nu era încă lumină, dar ce nu mai era întuneric.

O dată cu încordarea ochilor, se hotărau însăși niște văpăi verzui și roșii ce se trăgănau dintr-o parte a odăii în alta. Pete viorii și galbene se strecurau printre ele, și s-ar fi crezut că, pe întregul fund al întunericului, se plimbă o nevăzută pensulă de meșter care s-ar îndeletnici să scoată din adîncurile nimicului lumea pe care o poartă în suflet...

Cu totul în apropiere de el, alți ochi, dar și aceștia tot ai lui poate, zăceau înmormîntați sub beznă, și, uitîndu-se la el, îl înălțau mai presus de lipsa lui de carte și-l duceau în împărăția Prea-Tăriei, unde fiece stea este un ochi al lui Dumnezeu, și unde Dumnezeu își cucerește neîncetat nemărginirea, ca și cum El s-ar zămisli pe el în vecii vecilor și de la o clipă la alta.

Bătrînul, ale cărui simțuri erau mai tocite de vîrstă, se liniștise. El dormea. Înainte de a se preda somnului, un gînd de neîncredere îi încleștase însă mîna pe chimir. Dar somnul, urmîndu-i-se liniștit, răsuflarea i se îndeplinea întovărășită de ritmul răsunător al unei odihne fericite.

Împrejurul insulei, marea spărgea văzduhul cu răcnete.

Pe hăulirile valurilor, vîntul își altoia orchestrările de șuierări și de vaiete. S-ar fi crezut că ce s-aude sunt strigătele și țipetele tuturor vocilor omenești ale căror izbucniri plîng cu deznădejdile lumești de pe urmă pe soarta planetei nimicite.

Nemaiputînd să-și stăpînească neastîmpărul, Thalassa se sculă și dete de perete obloanele.

Luna, ce împărățea în culmea cerului, curse deodată în odaie o sleială de argint. Schimbarea priveliștii fu de necrezut: poleită de seninătatea spectrală, albeața pereților se însufleți. Spaimele întunericului se năpustiră către colțuri, pitindu-se pe sub paturi cu o învălmășeală de oaste în dezastrul înfrîngerii. Scîndurile, masa, rogojinele apărură ninse. Umbrele înaltelor ierburi, pe

care vîntul le culca şi le ridica, strecurară înăuntru mişcarea lor, ce alerga pe pereţi uşoară şi graţioasă.

Thalassa, la fereastră, îşi lipea fruntea de geamurile reci. Privirile lui, cucerite de vraja nopţii, rătăceau peste insulă. Iarba, sfîrcuită de zăpada selenară, se ducea pînă în marginile stîncii ca o largă revărsare de apă.

Vegetaţiunile mai puternice, aşternîndu-se galopului şuierător al vîntului, scoteau adevărate strigăte.

Şi peste toată acea întindere mişcătoare, risipirea dintr-un cer înalt şi clar a unei străluciri metalice ca de aluminiu răzleţea o feerie albă cu răsfrîngeri de un albastru vag.

Dincolo de insulă, marea îşi încăiera valurile de argint.

Cîteva, ce ajungeau în poalele stîncilor, se prăfuiau, ca o zăpadă viscolită, sfărîmîndu-se pe dinţii de argint ce înconjurau fermecatul pisc al străvechei Lewki.

Cele mai depărtate se goneau unele pe altele, fugeau şi se soseau, herghelii de cai albi, cu coamele în vînt. Altele, cele care începeau de-a dreptul în bătaia lunii, se albăstreau pe locuri şi îngălbeneau pe altele, adîncindu-se ca nişte vîlcele pe care ar fi crescut toate florile cîmpului. Erau şi valuri ce se mişcau sub jocuri de scînteieri sticloase, giuvaiere lăcrămate de lună pe suprafaţa apelor. Spre depărtări, altele, străvăzătoare ca cerul, fugeau cu creştetul înflorit de ghiocei. Mărgăritare şi topaze, safire şi smaralde se deşirau de pe toate, iar mari crini albi înfloreau şi pe o coastă a lor, şi pe cealaltă.

O adiere dulce de primăvară tînără domnea peste tot. O fericire patriarhală, venită cu suflarea largului, se

cobora peste insulă, cerul îşi împrumuta dulceaţa albăstrimii florilor de viorele şi de liliac. Prăpastia verzuie, în care Neptun şi Amfitrita şi-au clădit palatele de smarald, împingea deasupra valurilor o uşoară văpaie roşie. Vîntul, trecînd printre stînci, le smulgea sunete ca de fluiere ciobăneşti, ce-şi prelungeau sub noapte duioşiile. Dar suflarea mării se asprea... Ea azvîrlea val peste val şi zguduia ostrovul din temelii.

Cîntecele ce pînă atunci fuseseră mîngăioase, se schimbau în ţipete deznădăjduite. Voci adînci de bas urcau tunătoare. Violoncele, cu puternice întovărăşiri de orgă, sfîşiau şi înfiorau aerul. Namile de talazuri izbeau stînca, şi bubuirile pe care le scoteau dintr-însa păreau ca o uriaşă bombardare de cetate.

Întipărirea argintie a nopţii se păstra însă neatinsă. Numai valurile cavalcadau sălbatice către scopul lor necunoscut.

Desprins de fereastră, Thalassa se redete patului. Lumina lunii făcuse în el liniştea unui amurg de aprilie.

Pentru întîia oară, poate, simţirea de a se şti orfan destindea asupră-i aripele unei mîhniri tihnite. Chipul blajin al unei mame nu-i luminase niciodată viaţa. Grija drăgăstoasă, cîntecele de leagăn, dojenele blînde nu-i fuseseră cunoscute. În zadar îşi îndrepta, în această privinţă, cugetările, către trecut. În zilele moarte el nu afla decît întuneric fără grai, şi, afară de mîngîierea soarelui, altă bunătate duioasă nu întîlnise.

Soarele, el singur, fusese cel care-l crescuse şi iubise, care îi fusese sănătatea şi viaţa.

Iar fiindcă nu putea să închidă ochii, sufletul, pe care înălţimea tuturor cerurilor îl întemniţase într-însul, îşi izbea închisoarea cu aripi puternice.

Nălucite de albeaţa lunii, privirile i se rătăceau după umbrele înaltelor ierburi ce se mişcau pe candoarea de var a pereţilor. În lumina ce troienea geamurile ghicea că o muză nevăzută răsfoieşte în odaie flori de lalele, de crini şi de trandafiri, şi că făptura lui însuşi se schimbase într-o mare şi învoaltă floare de lumină albă.

Îmbinările şi potrivirile sunetelor ce sunt numite de cărturari „rime" i se împerecheau în minte ca nişte fluturi de argint pe ale căror aripi ar scînteia toată prisma curcubeului, şi, întrupîndu-se în cuvînt al lui Dumnezeu, îl făceau unul din aleşii lui.

Grai desprins fără vreo anumită rînduială, cîntecul ce-i izvora din suflet îl ducea aci în largul nemărginirii, şi aci, printre vijelioasele tulburări ale patimilor omeneşti. Urca, printre stele, dincolo de toate văzduhurile, şi trecînd prăpăstii de întuneric, da de lumile neînchipuite, şi ori încotro îşi repezea zborul nu întîlnea decît tot pe Dumnezeu, şi tot lumină şi viaţă, iar moarte nicăieri...

Dar oricît de mult l-ar fi adîncit în ele strălucitele înălţimi, corpul îl reînapoia firii omeneşti, tulburărilor nervilor, şi cîntecul i se recobora pe pămînt şi se încolăcea împrejurul mijlocului unei închipuite zîne ai cărei sîni

făcuți din albe flori de piersici erau mușcați și supți de dactilele zdruncinatului verb...

Dar tocmai în clipa cînd poema îi lua văzul și răsuflarea, ascuțitele junghiuri ale zadarnicelor lui silinți să treacă dincolo de pragul copilăriei îi descordau mușchii, îi redau lunii spectrale și reci, și marea, ce i se întorcea în auz cu răsunetul ei de uriașă și neodihnită orgă, îl preda încet somnului, împăienjena împrejuru-i lucrurile și desființa cerurile și valurile.

Iar noaptea de argint își urma cursul peste tulburarea apei...

ZILE DE AUR

Sihăstria insulei, stăpînitoare de la plecarea bătrînului, monotoniza orele. De cum însera, farul își deschidea punctual ochiul peste mare. Dar zorile scurtau noaptea. La trei, era aproape ziuă. Iar o dată cu mijlocul lui iulie soarele își împrăștia mitralia peste stîncă. Văzută de pe nave, ea părea un stei de topaz încoronat cu o orbitoare grămădire de castel prismatic, pe care rîurau lumini și culori. Scăldat de ele, feldspatul descojit pîlpîia ca diamantul. Ici-colo fluturau scînteieri de chrisocal. Abia jos de tot, alcătuirea geologică a stîncii lărgea peste un petec de mare o ușoară penumbră blondă. În acel loc, azurul apei era împestrițat de fundul de nisip roșcat și auriu din care scăpărau licăriri ca ale aventurinei. Suprafața ei, adesea mișcătoare – cristal în care s-ar fi turnat bronz topit – înfățișa, în acele momente ale anotimpului, luciul neted al oglinzii. La adăpostul unui semicerc granitic, vîntul n-o bătea în adevăr decît în anumite epoci.

Încă din întîiele zile de locuire a lui în insulă, Thalassa se simțise robit de acea parte de țărm. Fiu al soarelui, el se afla, în aurul fluidic al verii tropicale, în propriul său

element. La namiazi, ierburile şi stînca vîlvorau, iar jarul, ce ruginea zilnic ierburile, îl copleşea.

Şi în adevăr, bolta cerului înecată de aur era străvezie ca pereţii unei răsturnate cupe de zircon galben.

Umbră, împrejurul farului şi pînă sub stînci, nu mai era.

Plămînii răsuflau foc.

Cîteodată, sub aurul zilei el însuşi aur, cerea mării să-l învioreze. Pe pieptul dezgolit – de o parte şi de alta a sternului – pe umerii puternic claviculaţi, pe curbele elegante ale conturelor, pe întregul corp de zeu, curgea toată lumina zilei. Flacări de crom portocaliu, vioiciuni de galben indian se aprindeau – după cum se mişca – şi se jucau pe muşchii amintitori ai unei lumi ce nu mai este, alunecau pe rotunjimea pîntecului, sărutau bărbăţia îndoielnică a şoldurilor. Mişcările lui, înfăşurate de frumuseţe şi lumină, păreau că stropesc ţărmul şi marea cu soare.

Şi cînd atingea unda cu vîrful picioarelor, ea tresărea sub răscoala mîngîierii, se însufleţea toată; făcea degete cu care să-i catifeleze pielea; întindea braţe cu care să-i cuprindă gleznele, să urce pînă la pulpe, pînă la coapse, să-i înconjoare mijlocul, să şi-l aştearnă pe sîn, şi apoi să-l legene, şi apoi să-l sărute, şi iar să-l mai legene şi să-l mai sărute iar. Marea se întovărăşea cu soarele pentru a-i sufla în simţuri o flacără de aur.

Şi de cîte ori apa venea în atingere cu el, şiretenia ei femeiască se prelingea de-a lungul corpului pînă-l făcea să i se predea. Gîdelări meşteşugite – ale plantelor sau

ale valurilor – îi ştirbeau nevinovăţia prin încordările la care dau naştere.

Nebun, el se smulgea ispitelor. Dar pe nisipul ţărmului se cerneau de sus, ca o pulbere nevăzută, înţepări corpusculare desprinse din viaţa nemărginirii, şi ce, prin porii deschişi spre întîmpinarea întrupărilor, străbăteau, aţîţătoare, în sufletul şi în corpul lui, culcîndu-l, gol, în umbra crisolie a stîncilor. La urmă, cînd ochii i se închideau pe jumătate, cea mai mică mişcare a lui, sau numai şovăirea unui fir de iarbă ce-i străbătea între cămaşă şi sîn, reaprindeau vijelia din mijlocul căreia senzualitatea i se asmuţea dîrză.

Însă felul întocmirii lui trupeşti nu îngăduia izbînda. După Alexandru cel Mare, Eros singur a rămas, în cuprinsul timpilor ce au curs, chirurgul aprig al surprinzătoarelor tăieri de noduri gordiane. Copila cu ochii de safir a viselor lui, chiar ea – întrupată ca prin minune – i se afla zadarnic sub buze. Arsura unei dureri, ca cea care i-ar fi fost pricinuită de un fier roşu, nimicea în Thalassa fiorul plăcerii, şi Priap, cu toate silinţele ce-şi da să rupă gura sacului în care firea îi închisese unealta, nu izbutea decît să învineţească de mînie şi să iasă rănit din luptă.

Căldura din el creştea împreună cu cea de afară, şi amîndouă îl mistuiau de viu. De altă parte, lumile de miresme din ierburi trîmbiţau fără voce pentru auz apropierea izbînzii. Odihnă, Thalassa, nu mai găsea, în afară de cea pe care o trăgea din oboseală. El da ocol insulei, şi urca, şi cobora stîncile, de dimineaţa pînă seara.

Pentru a-şi slei puterea, zdruncina din temelii lespezi de piatră ce ameninţau să se prăbuşească în mare.

Ducînd un aşa fel de viaţă, el ajunse firește să cunoască în scurtă vreme toate tainele acestui mărgăritar fără pereche pe care marea fusese silită să-l nască din sînul ei, spre satisfacerea unei pofte geologice, dar pe care, mînioasă, îl afundase în urmă de trei sferturi la cîteva mile de gurile Dunării.

Mirarea lui şi totdeodată bucuria îi fură mari în ziua în care zări în pîntecele unei stînci, ce-i fusese pînă atunci necunoscută, un fel de scobitură ce se asemăna cu gura unei peşteri.

Apropiîndu-se de dînsa, înţelese că un stei pe care îl ştia acolo şovăia în noaptea trecută, şi că, surpîndu-se, scosese la lumină acea deschizătură pe care o ţinuse ascunsă de veacuri.

Această deschizătură era înaltă şi largă, şi marginile îi erau încadrate cu pervazuri durate din marmoră albă cu meşteşug lucrate de mînă de om. Năvala anilor trecuse peste ele lăsîndu-le netede şi lucioase ca în ziua în care dalta începuse să le înflorească. Singură albeaţa lor era cam veştedă. Intrarea nu ducea deci într-o peşteră, şi Thalassa pătrunse înăuntru fără greutate. Cameră de templu subteran, sau subsol al unui altar dispărut ale cărui maiestoase propilee vor fi stîrnit cîndva aceeaşi admiraţie ca Parthenonul, locaşul în care Thalassa se află era înalt şi pătrat. Pereţii lui, neîncărcaţi de podoabe, erau, ca şi pardoseala, din marmoră gălbuie. Lumina zilei curgea domoală înăuntru şi, răsfrîngîndu-se pe poleiul

pereților, îi aurea blajin. O pace răcoroasă coprindea pe tînăr. Și cînd ochii i se deprinseră cu jumătatea de întuneric, tihna locului, simplitatea lui gravă îl răpiră zbuciumării trupești – timpului – lui însuși. Privirile pe care și le plimba ocolitoare i se desfătau aci de-a lungul ciubucului ce despărțea pereții de tavan, aci pe gheața bălaie a lespezilor, ce-i răsfrîngea umbra ca o apă, liniștită. Dar în fund, un stei de onix de culoarea lunii, uriaș dintr-o singură bucată, îi umplu vederea cu lumina lui moale. Înalt de o jumătate de metru pe o lungime de doi și avînd o suprafață orizontală asemănată, acea minune a timpilor străvechi putuse să fie deopotrivă pecetea pusă pe vreun mormînt sacru, sau masa-jertfelnic a unor credințe ce s-au stins.

Cu mintea învîrtejită în abisurile trecutului, Thalassa stătu mult pironit locului. Dar, pe nesimțite, oboseala îl plecă peste regalitatea rece a onixului, îl culcă pe jumătate pe ea și, fără să-și prindă de veste, din adîncimea de apă a pereților, din gheața pardoselii, din străvezimea tavanului, din atmosferă chiar, o viață alta decît cea de astăzi îl lua în undele ei. Era purtat spre alte locuri și spre alt timp, dar – lucru ciudat – în lumea în care încăpea nu se simțea străin. Se afla între palate de granit, de marmoră, de porfir, între peristiluri pe coloane mărețe, dinaintea unor porți de bronz și unor tende de purpură. Pe pieți și pe strade curgea un amestec de mulțimi în tunici viu colorate, în paliume albe și roșii. Sclave cu viorele în ochi, cu flori de maci pe buze îi dau colinde, se țineau de el printre veseliile de soare și duioșiile de

cîntece toarse de voci de argint – printre exaltările de imnuri ce răsuflau afară din temple şi printre norii parfumelor arzînd şi fumegînd pe tripede. Iar deasupra şi împrejurul lui, un alt cîntec: cel al primăverii şi al veseliei soarelui, în depărtări cu neîntrecutele privelişti ale jocurilor olimpice, cu cai culcaţi la pămînt de goana fugii şi tîrînd, prin praful scînteietor al stadiului, care ce uruiau pe roţi de aramă.

În zilele următoare, simţurile tînărului, ceva mai împăciuite, îngăduiră minţii plămădiri mai tihnite şi mai senine.

Orele de soare el şi le petrecea în azilul de marmoră din stîncă, unde, pe onixul tainic aşternut de el cu o pîslă ruginie, o vedenie, dar care de astă dată era o muză, maiestoasă şi blîndă – pe rînd Polymnie şi Melpomenă – îşi trecea degetele ritmice pe coardele din sufletul lui. Şi, ca în mitologie, epoca unui pămînt-rai, cu copaci ce urcau pînă la nori – coloane ce păreau înadins ridicate spre a sprijini cerul – cu rîuri ce rostogoleau aur, cu oameni-Apolloni care trăiau eternităţi, i se destăinuia ca un fund de prăpastie peste care o rază de soare ce se iveşte fără veste pune viaţa unei clipe fermecate...

Anotimpii acelei epoci, vară vecinică; cîntau cu florile lor, a căror frumuseţe nu se putea închipui, dragostea pămîntului cu soarele. Poame de purpură şi chihlibar zîmbeau printre frunzele crăcilor bronzate, grenade. ascunzînd în ele comori de rubine aromatice, frîngeau trunchiul pe care rodiseră, şi, răsturnîndu-l, se crăpau în cădere, şi risipeau, printre mătasea ierbii, sîngeriile lor

avuţii de pietre scumpe. Hrana şi-o găseau paserile, animalele şi oamenii fără trudă şi război. Îmbelşugarea domnea peste tot. Tinereţea însufleţea tot. Bunătatea era în cer şi pe pămînt.

Dar această epocă nu ţinu. Războiul între uriaşii trufaşi ai văzduhului şi între dumnezeire începu. Pămîntul, arhanghel şi el, fu rostogolit de pe treptele fericite ale nemărginirii, unde nu erau nici anotimpi, nici noapte, în hăul ursuz în care se învîrteşte astăzi, şi jumătate din bunurile ce-i fuseseră dăruite îi fură luate. În noul său echilibru, oamenii se înmulţiră, însă pămîntul nu se mai bucură de lumina de odinioară, de vara vecinică ce-l înflorise, ci o nouă rînduială se statornici pentru el. Dreaptă pedeapsă – şi încă prea mică! – pe lîngă ziuă se alătură noaptea – pe lîngă lumină, întunericul – pe lîngă bine, răul – pe lîngă căldură, frigul. Anul se împărţi în patru. O parte fu lăsată morţii – alta vieţii; o parte, zămislirii şi naşterii, iar cealaltă, şi de pe urmă, gîrbovirii şi lîncezelii.

Iarna şi primăvara, vara şi toamna luară astfel naştere. Aceleaşi nepotriviri se iviră şi în sufletul omenesc. Lîngă orice bucurie răsări o mîhnire, lîngă orice plăcere, o durere.

În această nouă aşezare a mersului vieţii pămînteşti, primejdia, ce, pînă aci, nu prinsese fiinţă, ameninţă cînd din dreapta, cînd din stînga. Omenirea, prin alcătuirea ei în familii, se despărţi în taberi. Taberile întocmiră triburi. Războiul sună din trîmbiţi. Pentru stăpînirea unui cîmp, unei văi, unui deal, sîngele curse.

Tihna marmoreană dimprejurul lui Thalassa nu mai fu în curînd decît o neîncetată clipire de imagini şi de sunete. Simfoniile ce i se modulau în suflet se frazară în melopee. Zilnic el înţelegea mai mult că nu era la fel cu ceilalţi oameni. Şi, de fapt, pustnicia în care trăia se prefăcea pentru el într-un regat populat cu o lume a lui. S-ar fi mirat cînd i s-ar fi spus că e singur. Cugetările îi erau tot atît de nenumărate ca oştile lui Xerxes în trecerea lor peste Helespont. Simţirile, cohorte şi legiuni de geniuri aripate, nu aşteptau decît poruncile lui ca să-şi ia zborul şi să înstruneze cîntarea cea înaltă. Cu ajutorul închipuirii, clădea oraşe după voinţă, întindea deasupra lor cerurile ce-i plăceau – ceruri ce nu erau decît soare – înzestra ţinuturile cu grădini pe care le şerpuia cu ape limpezi, risipea peste pajiştile lor aripi de fluturi, de libelule, şi paseri. Şi, mai totdeauna, se înconjura cu ce-i era mai scump, şi era tot ce voia. Cîteodată se corona rege, şi desfăşura oştirile lui ca un brîu de flacări şi de sînge peste Asia şi Europa. Visa Babiloninii noi. Învingea şi supunea tot.

Dar, cu timpul, simţurile i se reaprinseră. Mîncările cu care se hrănea – roade ale mării, pe care turna untdelemn, sarea şi piperul ce le întărîta şi mai mult – soarele şi aerul viu al stîncii, miresmele labiatelor şi gramineelor, tot ce-l ocolea – singurătatea chiar – se întreceau să-l arunce într-o stare de neîncetată înfrigurare.

Polymnia şi Melpomena îl părăseau. Tîmplele îi zvîcneau. Inima îi bătea ca toaca de fier din clopotniţe cînd răzmeriţa urlă pe uliţi. Buzele îi erau crăpate de

căldură şi sîngerau pe albeaţa de sidef a dinţilor. Văzul, auzul, gustul, mirosul şi pipăitul, îndoindu-şi puterea, ieşeau din matca lor. Nervii, ce i se schimbau în coarde de vioară, stau gata să plesnească. Muşchii săi înţepeneau, şi cu greu se mai puteau descorda. Ochii i se acopereau cu o ceaţă roşie. Răcoarea de peşteră a sanctuarului nu-i mai era de folos. Mai mult culcat decît pe picioare, dogoarea din el, ce se întrupa în sînii de alabastru ai obicinuitei vedenii, îi reîntocmea în oglinda marmorelor. Dar cu toate că pe această vedenie el o simţea lîngă dînsul, buzele lui nu prindeau pe-ale ei, ci se lipeau şi rătăceau numai pe recea brobonire a onixului.

Electricitatea de afară se îmbina cu cea din el, şi din amîndouă izbucnea cîte un fulger ce nu se surpa însă în nimicitorul trăsnet al zvîrcolitoarelor descărcări. Însuşi îndrăzneala gestului n-aducea pentru el dorita nimicire a nemărginitei plăceri: durerea i-o sugruma înainte ca ea să fie.

Evenimentul aşteptat îşi urma cu toate aceste pregătirea în misterul organismului. Şi tot ce nu pricepuse odinioară – războiul Troadei pentru o femeie, dragostea pentru Yo şi răpirea Europei, nebuniile zeilor şi ale oamenilor, crimele lor pentru a-şi îndestula patimile – toate aceste nu i se mai păreau acum ciudate, ci legi şi porniri firesti. Fiziologia funcţilor organice ce i se destăinuia îl făcea să simtă dumnezeirea lor, căci numai ele dau omului putinţa să se vecinicească în parte prin urmaşii pe care dînsul îi zideşte şi însufleţeşte cu ajutorul femeii, sau să lase scînteia de viaţă din ei să se

stingă pe veci, nemaidăruind-o altora, ci azvîrlind-o în întunericul nimicului.

Frumusețea sfîntă a celui mai de căpetenie act omenesc el n-o pricepea, cu toate aceste, mărginită de granițări. Cu privire la acest act, dînsul socotea că numai firea fiecărui are dreptul să hotărască pentru fiecare. Cei vechi, pe care el îi citise la întîmplare, avuseseră un răsunet precumpănitor asupra acestui copil pe a cărui fire modernismul alunecase ca o apă pe un cristal. Dacă ar fi trăit în timpul lui Socrate, ar fi fost un Fedon altoit pe un Alcibiade.

Aurul zilelor, ce se înlocuiau una pe alta, omora ierburile și crăpa pietrile sub voluptatea electricelor zguduiri. Insula era un uriaș pat de nuntă în mijlocul albăstrimii liniștite a mării. Pînă și în locul ce, de veacuri, nu mai fusese tulburat de pași omenești, soarele părea că străbate tot mai adînc prin larga deschizătură a intrării.

Către un sfîrșit de noapte, atunci cînd zorile se îngînă cu întunericul, Thalassa, nemaiștiind unde să-și adoarmă chinul, se gîndi că și-l va domoli în tăcerea de mormînt a neînsuflețitului altar.

Doborît de oboseală, el pătrunse dar înăuntru, și, întinzîndu-și mantaua pe vrăjita răcoare a pietrei, se lăsă încet somnului.

Dar cînd Feb se înalță deasupra orizontului, chipul lui se plecă spre el, mîngîindu-i părul, i-l unse cu mierea lui. Visul, ce-l cuprinse în același timp, se năspri. Răsuflarea i se scurtă, mușchii picioarelor i se zgîrciră și i se lungiră

fără să vrea, şi aşa cum se întîmplă celor spre care Afrodita îşi întinde braţele.

Însă soarele, ce porni să-şi oglindească discul în peretele din fund, îmbrăţişîndu-i chipul, i-l mărgăritã cu boabele unei uşoare sudori trandafirii, iar pe sub pleoapele coborîte, cerul de afară – taină a mişcărilor celulare – îi năvăli în ochi. Şi din fundul fundurilor acestui cer, închegată din orbitoarea strălucire a luminii, năluca ce se desprindea răpitoare de frumuseţe era a lui Eros el însuşi, a dumnezeiescului neosebitor de sexe, şi care, cu o năvală de zbor ce nu se poate asemăna, se năpustea din empireu – elin al unui basm – în visul celuilalt elin – ca într-o matcă pe care şi-o pregătise din vreme, şi ce, prin urmare, era a lui.

Şi Thalassa, care zărise pe zeu prăvălindu-se, treaptă cu treaptă, din văzduh, şi treaptă cu treaptă, apropiindu-se de el, simţi atunci că sufletul şi corpul i se duc spre el, că nu mai sunt ale lui, că zeul poate să facă cu ele ce va voi, şi strigătul ce se încercă să scoată nu prinse glas, îi fu îndată înăbuşit de clocotitoarele unde de viaţă ce, înlăturînd în sfîrşit stăvilarul ce li se împotrivise atîta timp, izbucniră afară, înecîndu-i voinţa şi gîndul, conştiinţa şi eul tot.

Şi cu acest chip se dezlegă ce fusese legat şi se legă ce fusese liber, iar nemilostiv stăpîn al lui Thalassa fu de atunci încolo Eros.

Însă, cînd ochii tînărului se deschiseră, trandafiriul zeu pierise, şi aripile lui şterseseră, din cer şi de pe suprafaţa mării, aurul zilelor ce n-aveau să mai vie...

EROS

Sub trandafiriul amurg, Thalassa se întorsese în odaia din far. Lungit pe pat, clipa pe care o trăise îşi urma adîncirea în sufletul lui. Lîncezirea în care ea îl aruncase îi ridicase nu numai cunoştinţa timpului, dar şi a locului. Pe *eul* lui cel vechi, îl căuta şi nu-l mai afla. O altă entitate se altoise pe cea care fusese a lui. Era acelaşi, şi era altul.

Avusese de trecut numai un prag, însă dincolo de el i se deschiseseră în faţă lumi de senzaţii a căror fiinţă nici n-ar fi lămurit-o mai înainte. De fapt, poate că în corpul lui Thalassa nu mai era Thalassa, sau, dacă mai rămăsese ceva din el, acest ceva nu mai trebuia să fie ţinut în seamă. Sufletul său fusese aproape scos afară din locuinţa pe care şi-o clădise o dată cu intrarea lui în viaţa pămîntească şi înlocuit de al lui Eros, care îi luase cu împrumut corpul spre a-şi face din el o vremelnică îmbrăcăminte.

Schimbarea trupească pe care zeul o îndeplinise asupră-i nu i se înfăţişa decît prin neînsemnătatea unei uşoare răni, însă abisul pe care ea îl săpase într-însul era nemăsurat.

Afară, noaptea destindea peste insulă ca nişte grele aripi de corb. Văzute prin pervazurile ferestrei,

împrejurimile farului se frămîntau ca năluci negre. Marea era şi ea neagră, iar nori furtunoşi cerneau văzduhul.

O descordare şi o îndurerare a tuturor muşchilor îi depărta însă somnul de ochi. Fără voie, privirile i se duceau printre cutele norilor pe care îi vedea prin geamuri, şi de-a lungul cărora, soarele, uitîndu-şi dîrele, scăpăra scînteieri ca ale spinelei şi almadinului, ca ale piropului şi morionului.

Dar somnul, spre ziuă, îl urca spre împărăţia lui. Valurile îşi încetaseră zbuciumătile, şi zorile se vărsau limpezi. Binefăcătoare, o adiere împrăştia peste tot un fel de fericire, era ca o proslăvire a vieţii în ciuda neajunsurilor sau chinurilor pe care le cuprinde în ea. Iar cînd soarele se ridică, văzduhul se umplu cu rostogoliri de nori albi şi azurii, ce aci se făceau pasări şi corăbii cu aripile şi pînzele întinse, aci munţi şi văi prăpăstioase, sau oşti de uriaşi şi şiruri de cai, cu sărituri în două picioare şi cu pete de sînge pe nările lor spumate. Dar norii de la răsărit, cît şi cei de la apus ajunseseră de se împreunară, şi întreaga întindere a cerului nu mai fu, în curînd, decît o trandafirie fulguială de petale de flori de piersici.

Thalassa deschisese ochii în mijlocul acestei frumuseţi. Dar din acea zi începu pentru el o viaţă nouă. Vîrtejul de flacări îşi urma încolăcirile pe care şi le azvîrlea pe după braţele şi picioarele lui – cu care îl lega cot la cot. De-ar fi fost ziua sau noaptea, focul cumplit nu înceta să-l mistuiască. Prisosul de tinereţe şi de putere se revărsa, ca de la sine, din cupa prea plină.

Eros îşi iubea alesul, dar totdeodată îşi răzbuna de împotrivirea ce întîmpinase din partea acestui suflet ce se închisese în el ca într-o cetate. Istovirea pe care i-o pricinui îi puse astfel în auz şuierări ca de crivăţ. Ameţeli îl lipseau de siguranţa mersului. Din timp în timp, îi pierea pînă şi văzul, iar voinţa să facă vreo mişcare mai obositoare îl părăsea.

August şi septembrie desfăşurară călduri cu totul mari. Deşi toamna se apropia, el s-ar fi putut crede în toiul verii. Moliciunea ce-l covîrşea nu mai era de biruit. Abureala dimineţilor urma să-l ţină închis în ea ca într-un mărgăritar trandafiriu. Marea şi insula gîfîiau. Plantele din familia balsaminelor – cine ştie de ce vînturi însămînţate pe stîncă – îşi suspinau parfumele încîlcindu-şi-le unul într-altul. Întărîtate de soare, firele de iarbă îşi pregăteau rodniciile viitoare. Garofiţele de cîmp, romaniţele şi gălbenaşii, în căutarea vreunei urme de umezeală, pe care n-o găseau, îşi înfingeau cu neastîmpăr rădăcinile printre crăpăturile pietrelor şi, scurse de snagă, se ofileau. De la o floare la alta, şi de la un fir de iarbă la celălalt, se petrecea un schimb de împreunări nevăzute, precum este cel de la nesfîrşitul de mare la nesfîrşitul de mic. Căci şi între ce se vede şi între ce nu e văzut a fost şi va fi aceeaşi puternică şi neînţeleasă legătură ce apropie pe floare de floare şi pe om de Dumnezeu. Marea, în vremea aceasta, era sorbită, strat cu strat, de soare ce, ridicînd-o spre el, o schimba în aburi, şi ce, subţiindu-i şi pe aceştia dincolo de marginile cunoştinţelor, le smulgea

trăsnetul ce înfăşoară pămîntul cu şerpuiri de foc ale căror iuţeli abia încap în minţile de tot înalte.

Vîntul se juca cu mireasma florilor, îşi încărca aripile cu beţia din ea şi plămădea – ducînd-o uneori mai sus, alteori mai jos, şi supunînd-o cînd frigului şi cînd căldurii – taina unor lumi ce nu numai că nu pot să fie văzute, dar ce nici nu se pot închipui. Iar atît în acele lumi, precum şi în cele care cad sub simţurile noastre nu lucra decît aceeaşi îmbrîncire căreia i s-a dat numele de dragoste, sau de afinitate, şi al cărei scop pare să fie desfiinţarea totului în o obştească asemănare.

Nervii ce se încordează sau se dezcordează numai după întipăririle primite dinafară, şi pe care le duc apoi la creieri, îşi vedeau schimbate însuşirile firești. Cunoştinţele cu care era pus în legătură pe această cale se depărtau în adevăr neîncetat mai mult de cele care se află la îndemîna celorlalţi oameni. Spre a ieşi din starea în care căzuse i-ar fi trebuit puteri pe care nu le avea. Clipa temută şi dorită se aşezase în el ca un stăpînitor crud.

Cufundaţi în adîncimile de sub frunte, ochii lui, a căror sclerotică se ofilea, îşi sporeau strălucirea, încercuind-o cu cele două şanţuri vinete ce se săpaseră sub ei – jgheaburi prin care i se scurgea tinereţea şi viaţa. Vederea i se exalta, îndoind pentru el mărimea lucrurilor şi vioiciunea culorilor.

Tendoanele picioarelor şi braţelor abia mai ascultau de poruncile ce li se dau de nervi. O lîncezeală aproape femeiască îi întîrzia mişcările, trăgănindu-i-le pe un ritm

molatic. Frumusețea corpului și chipului nu-i fusese atinsă de istovirea ce-l dobora; ea își pierduse numai din bărbăția și sănătatea ei.

Rătăcind fără scop, și cînd într-o parte a insulei, cînd în alta, el lăsa brațele să-i atîrne în voie și se tîra mai mult decît umbla. Mintea îi era tot într-o vreme lipsă de la orice. N-ar fi știut nici dacă e senin, nici dacă sunt nori, nici dacă e frig, nici dacă e cald. Era dus dincolo de lumea pămîntească.

Dar amintiri din scurtul lui trecut îl redau vieții zisă adevărată. Locuirea lui în Sulina îl recucerea.

Cît de frumos era, sau i se păruse lui, acel oraș. Călare pe unul și pe celălalt țărm al Dunării, sub un cer oriental, și oglindindu-se în micile valuri albastre ale marei curgeri de apă, acest oraș se rezema în dreapta și în stînga pe nesfîrșitele bălți ale Deltei. Frăgezimea trestiei și a papurei îl înfășura cu verdea ei manta, pe cînd, în fața lui, marea alerga, impunătoare, spre zări.

Șirurile de case cu două rînduri își culcau peste strade, sub tînărul soare al lui aprilie, prelungirea umbrelor viorii. Clădite după chipul locuințelor din climele calde, ele aveau terase în loc de coperișuri, și, deasupra lor, înfloreau leandri și rodii. Ferestrele erau, mai toate, apărate de soare prin jaluzele verzi sau galbene, dincolo de care scînteiau prin crăpături ochi de zori sau ochi de soare. O! dintre atîtea fete ce-i aruncaseră de după ele trandafirii arzătoarele zîmbete, de ce, prin vraja unei minuni, nu se ivea clipa de purpură care să strămute pe vreuna în insulă, pentru ca dînsul să-i cadă în față, trăsnit.

Dar Sulina, ca și toate celelalte orașe cu zîne, se învălmășea departe, rîdea și cînta fără să-l știe, și el rămînea rob al nemilostivei culmi, pisc prea înalt, dar pe al cărui vîrf, legat ca pe un rug, ardea de viu întocmai după cum ardeau creștinii din care Neron își făcea masalele la treptele împărățeștilor lui scări.

Sosirea vaporului Comisiunei, poruncit să aducă trebuincioasele întreținerii pe alte trei luni, era așteptată de el cu înfricoșata nerăbdare cu care osînditul la moarte așteaptă vestea ce are să-i hotărască soarta. Se gîndea să ceară căpitanului – și aceasta nu era prea greu să i se învoiască – înlocuirea pentru o săptămînă cu vreunul din oamenii de pe vas, timp pe care îl va petrece în Sulina. Neapărat că, o dată acolo, nu s-ar fi înapoiat în insulă cu nici un preț, și – cine știe? toate se pot întîmpla – n-ar fi fost cu neputință ca vreuna din îmbătătoarele malteze ale orașului să-și oprească ochii de jeratic asupra-i.

Flori de Orient, cum sunt de obicei femeile acestor locuri, mai toate sunt crini și boboci de trandafir aproape deschiși înainte de vreme, și mai toate sunt gata să soarbă – între treisprezece și patrusprezece ani – flacăra cît de aprigă a celor mai pustietoare patimi. Își aducea aminte că, una, fată din părinți cu dare de mînă, nu fusese oprită nici de vîrstă și nici de împrejurările care o azvîrliseră, prin naștere, pe o treaptă lumească înaltă, spre a se face nevăzută cu ciprioticul găligan de pe un vas de mărfuri ce se adăpostise de furtună în port.

Și de ce nu i s-ar fi întîmplat și lui la fel? Pentru întîia dată s-ar fi văzut oare un asemenea lucru, și nu știa el,

pînă şi din basmele pe care *Halimaua* i le deşirase în minte, că nu tocmai rar fete de împăraţi îşi jertfiseră însăşi vieţile de dragul unui băiat frumos? Cît despre el, pentru fata care l-ar fi iubit – săracă de-ar fi fost – n-ar fi găsit oare într-însul mijloacele să se ridice deasupra celorlalţi oameni şi s-o dăruiască cu toate podoabele lumeşti făcînd-o şi cea mai fericită dintre femei? Căci se află oare putere mai mare decît a patimei, şi nu se schimbă ea, de cîte ori e arzătoare, în vîjeietoarea coardă de arc de pe care săgeata ce pleacă se duce să lovească drept în ţintă? Dar vaporul Comisiunei, ancorînd în sfîrşit în faţa insulei, îi tăia orice nădejde. Nici unul dintre slujitorii lui nu primi să ia răspunderea îndeletnicirilor farului pe un timp cît de mic. Căpitanul îi făgădui numai că îi va înainta cererea la Sulina şi că i-o va sprijini.

Plecarea vasului îi spori îndîrjirea. Octomvrie, ce venise, se încărcase cu prisosul de putere al verii ce urmează să lucreze în fructele coapte pentru ca ele să aşeze, după ce vor cădea la pămînt, prin sîmburii lor pregătiţi pentru aceasta, temeiurile vieţii unor viitoare generaţii de pomi.

Aşa se întîmpla şi în simţurile lui. Ele, cu toate că aerul se înviorase, fuseseră bătute de o prea mare zdruncinare pentru ca făptura lui să nu cheme viaţa prin toate fibrele şi porii.

Pustnicia pe care o ceruse cu atîta dor i se făcuse groaznică.

Ar fi părăsit insula înot numai să iasă din ea. Dar mintea îl îndreptă grabnic către un alt mijloc, şi el se mîngîiă cu nădejdea unei apropiate mîntuiri.

Luntrea cu care venise acolo nu-l aştepta ea, în adevăr, trasă pe uscat de trei luni, şi avea el nevoie de altceva decît de pînza pe care o tăiase spre a-şi coperi patul şi masa, şi pe care, din cîteva împunsături de ac, uşor o putea înnădi la loc?

Cînd însă se duse spre ţărm, îşi dete seama că soarele îi scorojise lemnul, ce se afla găurit pe locuri de mai înainte chiar – găuri pe care le astupase cum putuse la plecarea lui din Sulina – şi că, acum, acest lemn îi rămînea în mîini.

Şi fiindcă în zadar îşi tot aştepta liberarea, ea nemaisosindu-i, dînsul se opri la gîndul să-şi facă o altă luntre, cu scînduri smulse de prin odăi.

Această lucrare pe care o şi începu, şi ce-l duse la sfîrşitul lui octomvrie, nu-i fu însă de vreun folos: Eros, ajutat de Eol, îi pregăti cumplita dezamăgire să i-o răpească de pe ţărm tocmai în seara cînd o dedese gata şi să i-o zdrobească de stînci.

Thalassa trebuia dar să-şi îndeplinească osînda, să rămînă robul, şi totdeodată împăratul insulei, şi, uitîndu-se cu ochii ţintă în golul ce i se deschidea în faţă, să întindă asupră-i urzeala pe care era preursit – întocmai ca Dumnezeu – să ţească lumile închipuirii.

Dar o dată cu timpul care se scurgea, scădea şi dorul lui de a se întoarce la vreun ţărm. El se deda cu grozăvia şi cu frumuseţea insulei, şi corăbiile ce treceau în largul mării nu-l mai furau către nici un ţărm...

Ele treceau, lăsau dîre pe luciul apei, însă atît corăbii, cît şi dîre se ştergeau, pe cînd apusurile ce se înecau tot mai mult în nori şiruitori de sînge îmbrînceau pe Thalassa în roşia epodă a vîrstei de flacări...

EPODA ROŞIE

Noiemvrie şi decemvrie îi măriseră dezechilibrarea nervoasă. Boala îşi urma firească desfăşurare. Ea avusese un început şi trebuia să aibă o culme.

Sanctuarul din stîncă fusese părăsit de el, şi vîntul singur se strecura înăuntru şi se văieta prin colţuri a deznădejde.

Pe sub stînci urlau hăuliri ca de lupi ce veneau dinspre larg, iar întinderea verzuie era arată adînc de plugurile Austrului şi de ale lui Boreu.

Răsturnată, brazdă cu brazdă, marea horcăia de la răsărit la miazănoapte şi de la miazănoapte la răsărit, şi aci o pornea să se adîncească în văi cu funduri de iad, aci îşi ridica valurile spre cer – piscuri de munţi spumate de zăpadă.

Thalassa, afară de vremea pe care i-o lua întreţinerea aparatelor înmulţitoare ale luminii, îşi dormea viaţa cu ochii deschişi.

De sub larga vatră cu cotlon a odăii vechiului paznic flacările lemnului şi cocsului îşi unduiau apele portocalii şi albastre de-a lungul pereţilor, le mişcau pe tavan şi podeală, le aprindeau şi le stingeau, şi împrăştiau flori roşii, flori de purpură , flori rubinii, ale căror mărimi şi

forme erau nespus de felurite. Ciorchinii de verbine, mănunchiuri de camelii sîngeroase, flori de rodiu aprinse ca dogoritoarele pofte trupeşti, răsuri şi maci cu petale de foc, micsandre avînd pe ele o scînteietoare catifelare de aur roşu, pîlpîiau prin aer, se agăţau de pereţi şi tavan, se aşterneau pe jos. Afară zilnic mai grabnica alunecare a soarelui spre mare, şi zilnic mai puţina lui rămînere pe cer, îi apleca razele pieziş încă de la orele trei, fulgerîndu-le prin fereastră în cele mai depărtate unghiuri ale odăii. Geamurile, izbite de răceala vîntului, închegau pe faţa lor frigul şi-l cristalizau în mari plăci de fluorină purpurie.

Roşul de peste tot se îmbina cu mistuitorul foc din el cu roşia epodă ce, înfrigurîndu-l, îi înviersuna cîte unul-unul simţurile.

Văzul, auzul, mirosul, gustul şi pipăitul se povîrneau deopotrivă, şi cu aceeaşi repeziciune, spre degenerare – dacă, totuşi, degenerare poate să fie numită supraactivitatea ce făcea ca organismul său nervos să îndoiască senzaţiile primite, şi să-i dea, în aceeaşi vreme, putinţa să le traducă în valori ce se depărtau de cele obicinuite.

Treptat, ele ajunseră chiar să treacă de pe tărîmul orînduit fiecăruia pe al celorlalte. Deseori i se întîmpla acum să vadă prin auz şi pipăit, prin gust şi miros, şi foarte des iar era înşelat asupra firii adevărate a lucrurilor. Pînă şi fierul, piatra şi lemnul erau, pentru el, aci cumplit de aspre la pipăire, aci moi ca mătasea şi catifeaua. La aceste dări pe faţă ale boalei ce urca în el se alăturară altele: împungeri ca de vîrfuri de cuţit i se înfingeau în creieri. Gîtlejul i se îngusta. Otihneli îl zguduiau. Un nod, ce i se

plimba prin esofag, îi tăia răsuflarea. Ameţeli îi ridicau siguranţa mersului. Scara farului, încolăcită asupra-i ca un melc, nu-l mai răpea din fugă între geamurile vesele ce apărau lanterna de ploaie şi vînt. Cu vîjîiri în auz şi cu un val de sînge ce-i zvîcnea între tîmple, nu mai putea să ajungă acolo decît oprindu-se din trei în patru trepte. Dimpotrivă, la coborîre, spirala groaznică îl apuca în ameţitoarea ei răsucire, şi, încleştîndu-i mîinile pe lemnul rampei, îl silea să închidă ochii spre a înfrînge ispita întunericului ce, de jos, lungea spre el braţe de beznă, braţe cu care să-l surpe în nefiinţă.

Dar boala, cu toate că-l luase aproape deplin în stăpînire, nu-i micşora sîrguinţa pe care trebuia s-o aibă întru îndeplinirea datoriei. De cum scăpăta soarele, farul îşi crăpa ochiul peste mare, înfrunta cu trîmba lui de lumină – pe rînd roşie şi verde – valurile dezlănţuite, vîntul şi întunericul. Dar largul mării, oricît de frămîntat sau de liniştit s-ar fi întîmplat să fie, nu-i mai răpea visurile spre lumile pămînteşti...

Oraşul în care se pomenise de mic: Smirna; cel în care îl bătuseră, mai de curînd, împrejurările vieţii: Sulina; locurile cele multe în care fusese purtat de soartă – cîte o clipă în unul, cîte una în altul; lumea cît este ea de mare; nimic din tot ce-i mişcase simţirea şi i-o îndreptase cînd spre o dorinţă, cînd spre alta nu-l mai arunca în mreaja poleită a înşelăciunilor. Mintea i se golise de oaspeţii drăgăstoşi ai vîrstei trandafirii, întocmai după cum o casă, ale cărei ziduri s-au crăpat de cutremur, rămîne pustie de însufleţirea traiului ce o locuise cu puţin înainte. Întreaga

lui făptură era mărginită de împrejmuirea împărăției lui Eros, și acest zeu era sufletul și eul lui. Cutremurul trupesc ce, la început, nu se ivea decît dacă lui Thalassa i se întîmpla să se afle cu părțile mai gingașe ale corpului într-o atingere materială oarecare, se năpustea acum asupră-i, din chiar senin. Priap, ce e drept, era cel care se cuvenea să-i tragă păcatul, căci el îl bătuse pe arzătoarea nicovală a vîrstei, unealta zguduitoarelor descărcări, cu ciocanul neîmpăcatelor plăceri...

Aluatul lui plastic nu-i fusese însă păgubit de neobicinuita dezvoltare a mușchilor, și nici de prea timpuria lui bărbăție; el își păstrase rara frumusețe a modelăriei, dar pe întreaga întindere a pielii nu se mai încrucișau repezile fulgere ale luminilor ce se joacă peste strălucitoarele meșteșugiri ale bronzului smuls de curînd calupului. Un fel de poleială searbădă îl înfășura cu întunecarea unei ofiliri. Chipul lui singur cîștigase o caracteristică mai puternică. Cercuirea ochilor i se adîncise și i se lărgise, și, pe sub pleoapele lui vinete, privirile i se aprindeau în mijlocul unor sclerotice înecate de purpură capilară. Jgheaburile din preajma lor își prelungiseră săpăturile pînă în dreptul umerilor obrazului, iar cu cît el își năruia mai mult făptura trupească în mistuirea plăcerii, focul de sub cotlon, cu mișcătoarea lui perdea de lumină și de umbră, îl înveșmînta cu frumusețI mai tulburătoare. Închipuirea lui, încordată cît nu se mai putea, își avînta zborurile către orice înălțimi cu o îndrăzneală neasemănată.

Formele, pe care, la început, ea le înseilase abia pe colţurile de întuneric sau de lumină ale odăii, păreau a fi ajuns în preajma hotarului, dincolo de care amăgirea încetează, sau se schimbă în ceva ce, dacă va fi tot amăgire este însă aproape deopotrivă cu cea în mijlocul căreia trăim. Fenomenul pe care ştiinţa, neputînd să-l deslușească, l-a numit *halucinare*, şi cărui obştea i-a zis *vedenie,* îşi înmulţea mrejele în care îl ţinea prins şi înainta cu iuţeală către desfiinţarea celor de pe urmă osebiri dintre lumea ce e în afară de om şi ce nu porneşte de la el, şi dintre cea pe care o poartă în el, ce pleacă numai de la dînsul, şi pe care o preface cînd vrea şi în ce vrea. Dar, după cum nici *Ideea absolută,* din care s-au desprins toate universurile, nu s-ar fi putut închega în nenumăratele osebiri de fiinţe şi de lucruri dacă nu s-ar fi azvîrlit afară din concentrarea ei, tot aşa şi universul ce era gata să ia viaţă din sufletească lui plăsmuire îşi avea însufleţirea potrivită pe puterea de la care primise fiinţa şi, fiindcă ideaţiunea omenească e izbită de o nestatornicie fără seamă, se întîmpla că şi universul către a cărui înfăptuire Thalassa căuta să ajungă să nu se îmbrace decît în cuprinsul unei clipe cu înfăţişarea adevărurilor statornice.

Vaporul ce se înapoia la mijlocul lui decemvrie îi aduse, o dată cu voia pe care o ceruse să părăsească pe cincisprezece zile insula, un înlocuitor.

Cu toate aceste, Thalassa, care nu s-ar mai fi despărţit cu nici un chip de stînca pe care îl încătuşase Eros, spuse căpitanului că pe de o parte se simte întremat şi că, pe de

alta, a sfîrşit prin a se obişnui cu singurătatea, adăugînd şi credinţa ce avea că, dacă ar relua pentru un timp viaţa de oraş, la urmă – cînd s-ar întoarce în insulă – ar suferi mai mult. Vaporul se înapoie la ţărm fără el.

Dar, în acea seară, roşul amurg al zilei de iarnă viscoli sub fereastra lui o fulguială de ninsoare ce îmbrăcă insula în cutele de argint ale unei regeşti hlamide cu puf alb de lebădă. Sparţi de crivăţ, norii ce fugeau răniţi ca nişte paseri ajunse sub aripi de moartea alicelor storceau peste albeaţa acelei zăpezi şiroaie de sînge. În aerul uscat de ger ţăcănitor soarele se cufunda în mare, roşu.

În odaia farului, o spăimîntătoare exaltare a ochilor aruncase însă pe Thalassa într-o înmărmurire hipnotică. Clipiri de corpuri goale, ondulări de grumaji şi de şolduri, provocări de sînuri pietroase, obrăznicii roşii de buze senzuale se îmbulzeau să-l ispitească, erau peste tot şi nicăieri – se risipeau şi se reîntocmeau, îl înconjurau cu vîrteje de picioare blonde şi oacheşe, cu rotunjimi de sînuri şi de braţe, cu eleganţe de mîini străvăzătoare şi cu valuri de păr pe care se aprindeau lumini albastre sau flacări aurii şi roşii.

Dar văzul nu era singurul simţ care să-l îmbrîncească spre culmile amăgirii: de peste tot îi soseau adieri încărcate cu mirosuri de flori de salcîm, de portocali sau de chiparoase, iar din florile himerice ce-l băteau cu aripi de miresme parfumele care-l cuprindeau în spiralele lor îl aruncau în beţia tuturor viselor. Auzul îşi plăsmuia şi el lumile lui. Sunete, cînd dulci şi lungi, cînd izbitoare şi vijelioase, îi picurau în minte. Viori şi flaute nevăzute, ce

întovărășeau nemărginit de duioase vocalizări omenești, îi cîntau în inimă. Ființe cu frăgezimi de flori îi întindeau brațele, se apropiau de el, i se plecau peste umeri, îi netezeau părul cu degete de onix.

„O! Ești frumos, Thalassa! Thalassa, fii al nostru! Noi te iubim, Thalassa!“ răsuna atunci de peste tot, erau cuvinte ce-i întindeau buze și sîni, și ce, în urmă, îl culcau ca într-un coșciug în clipa ce-l scurgea de vlagă, pe cînd pereții ce se dezbrăcau de purpura florilor își reluau, printre slabele licăriri ale focului ce se stingea, înfățișările cojite. Dar hăulirile lupilor dinspre largul mării răzbeau pînă în poalele stîncilor, și, învălmășindu-i-se în auz, nu-i mai lăsau altă scăpare decît să-și doarmă recăderile în viața obișnuită a oamenilor.

Și zilele ce se duceau printre roșiile sfîșieri ale răsăritului și printre sîngeroasele brazde ale apusului se duceau încet, i se păreau aci lungi de tot, aci scurte, dar nu conteneau să curgă...

Gustul și pipăitul, ce, pe la sfîrșitul lui februarie, se asemănară celorlalte simțiri, îl tîrîră către alt vîrtej: se hrănea cu pîine uscată și neagră, cu pește sărat și brînză, deșira, cîteodată, și un număr de smochine, își îndulcea gura cu halva, dar se credea dinaintea unui ospăț strălucit.

Masa de brad la care sta se înflorea, sub pipăitul și vederea lui, cu argint și cu sidefuri meșteșugit înțepenite prin crestăturile și scobiturile lemnului, și se încărca cu vase de preț, cu scînteietoare cupe.

Cezarul străfulgerat în el din prăpastia vremii se lungea atunci pe pat într-o rînă, gusta lenevos din bucatele

ce i se aduceau de sclavi svelți – cingalezi ispititori sau georgiani subțiratici – ciugulea dintr-o ciorchină de struguri cu boabe galbene, ori mușca dintr-o piersică și, lăsîndu-i să treacă, punea pe cei mai copilandri să-i miște deasupra frunții apărători din moțuri de trestii roșii, din pene de struț și de păuni. Pe alții, cu gleznele picioarelor strînse în cercuri de aur bătute în rubine, îi îngenunchea în preajma lui, silindu-i să i se uite lung în ochi, pentru ca să bea și din vinul voluptăților perverse pe care dînșii i-l turnau din plin din ai lor.

Nu mai era, prin urmare, nici unul – din cele cinci simțuri ale omenești alcătuiri – care să nu scoată pe Thalassa din lumea semenilor lui trupești. Negreșit, lumea în ale cărei granițe ele îl mărgineau trecea cu iuțeli fulgerătoare de la o înfățișare la alta, dar dînsa, în oricare din înfățișările ei – în cele mari, ca și în cele mici – era tot așa de adevărată ca și cealaltă.

Și apoi, dacă e să cugeți bine, oare visul și amăgirea nu sunt și ele tot viață? Și, dacă sunt, cine ar putea să spună că ce numim adevăr nu este și el un vis din care omul se deșteaptă prin moarte?...

Dar mîini catifelate – mîini aci de flori, aci de mătase – i se furișau de-a lungul gîtului, îi ajungeau sînii și, apucîndu-le sfîrcurile, se jucau cu ele. Corpuri dumnezeiești, ale căror sexuri se topeau unul în altul, se lipeau de el, îl sileau să li se predea, primeau să moară sub buzele lui, și cînd, la rîndul lor, străbăteau într-însul, îl nimiceau sub plăceri ce erau schingiuiri și ce, totuși, rămîneau plăceri.

Sunetele drăgălaşe de muzici suave care armonizau aerul creşteau însă şi se umflau fără veste. Nu mai erau sunete, ci scufundări de ceruri şi de pămînturi. Ele gîfîiau, călcau unele peste altele şi, printr-un neaşteptat punct de orgă, se desfiinţau dintr-o dată în deliciosul leşin al bemolurilor desăvîrşitelor istoviri.

De ce, cu toate acestea, îşi zicea el adesea, de ce tot ce întrupează şi clădeşte omul cu închipuirea nu iese din întunericul nimicului decît spre a se întoarce într-însul cu aceeaşi grabă cu care s-a ivit? Şi, socotindu-se mereu, se întorcea tot la gîndul că ce ia fapt din nestatornicia minţii nevoit e să urmeze mişcările acestei nestatornicii. Căci numai Dumnezeu, el, care este veşnic, are gînduri ce se desfăşoară cu unde largi, care cuprind în ele bucăţi de timp ce sunt noiane de veacuri.

El însă este om, şi dacă îi este dată şi lui putinţa să fie ziditor de lumi, trăinicia lor va fi cea pe care le va fi dat-o voinţa ziditorului. Această voinţă dar, ea singură, trebuie întărită, şi Thalassa nu se îndoia că, dacă va stărui într-însa îşi va smulge din suflet pentru o vreme mai lungă cel puţin pe tovarăşa ce dorea – pe Eva cea nouă care să fie şi să nu fie el, şi care să nu se mai facă nevăzută decît atunci cînd va voi el, iar nu ca acum, cînd i se topeşte în braţe şi sub buze în chiar clipa cînd o socoteşte mai cu desăvîrşire a lui.

Şi fiindcă pămîntul intrase în luna lui martie, o dată cu viaţa ce se reîmprăştia în tot, el simţi că o putere pe care n-o avusese încă îi încordează şi ţinteşte gîndul pe întrevăzuta de luni făptură, şi pe care, pînă atunci, zadar-

nic o tot frămîntase, însprîncenîndu-i, prin închipuire, fruntea, dăruindu-i ochi de fața valurilor, păr ca firele toarse de soare, sîni de copilandru, șolduri înguste și picioare lungi, și amestecînd în ea, fără să știe ce este androginizarea, tot ce este mai frumos la fată și tot ce este mai fermecător la băiat.

Căci pe cea care va fi suflet din sufletul lui oare n-o voia el minunea între minuni – albă ca luna – subțiratică ca georgianii zvelți – pisicoasă ca ciudatele priviri din galbenii ochi ai cingalezilor, iar pe buze cu mărgean roșu, și cu toate că ruptă din lună și din soare, sfioasă cum sunt zorile cînd își ascund în aurul părului flacăra obrajilor?

Dar dacă această zînă a tuturor zînelor se va fi întrupat întîia oară pentru el seara sau dimineața, noaptea sau ziua, la ce s-ar întreba și pentru ce s-ar spune?

Ce este de căpetenie a se ști este că dînsul își scoase cu adevărat această coastă dintre ale lui, și că, în seara în care i se destăinui, patul său pe care o zărise culcată se făcuse nevăzut sub plușuri vișinii și sub perini de catifea cusute în aur roșu.

Vie cu totul, și goală cum e Danaea lui Tizzian cînd e ispitită de Jupiter, un braț ea și-l ținea sub cap, și, ascunzîndu-și privirile șirete și sperioase pe sub crețele gene, mîna cealaltă întocmea atît de ceruta foaie de viță de prin unele muzee...

Micii și abia pîrguiții sîni se mișcau sub răsuflare cu mursa fragilor în sus, și buzele ce se deschideau pe alba floare a zîmbetului păreau că-și trimit sărutarea spre Thalassa. Fiorii vioarelor din auzul lui și ciripirile

chitarelor ce tulburau depărtările îşi înălţară însă din nou ritmul şi, apropiindu-se, îşi năpustiră sunetele într-o învălmăşeală nebună...

Căzut pe genunchi, Thalassa îşi ţinea răsuflarea şi nu scăpa vedenia din ochi, o sorbea toată în simţurile şi în sufletul lui şi o sorbea de teamă să nu piară. Dar puteri tainice ce trecură peste el îl dezbrăcară cînd de o parte a îmbrăcămintei, cînd de alta, îl eliberară de urîţenia coajei şi, diamant ieşit din gangă, şi zeu pentru care sosise neîntrecuta clipă, îl duseră ca pe braţe de flacări către un cer de jar.

Iar prin aer nu mai ciripeau chitare şi nici fiori de vioare nu mai treceau. Prin aer se aprindeau fanfare de trîmbiţi, se ascuţeau ţipete tăioase de arcuş şi se cutremurau cimbale.

Însă în odaia ce se îmbrăca cu un roşu posomorît se ghicea că o înspăimîntătoare bestie îşi ţine prada în gheare, că-şi înfige botul într-o rană pe care o lărgeşte, şi, printre explodările de note şi leşinurile de bemoluri, Thalassa, care posedîndu-şi visurile se posedase pe el, vedea că nimicul pe care îl strînge în braţe îşi păstrează încă multă vreme substanţializarea.

PRIAP

Vîntul Sudului gonea pe martie. Frigul scădea şi veneau şi zile calde. Se rînduiau apoi şi altele, cînd crivăţul, ce se înapoia, se făcea tăios. Aşa este şi viaţa oamenilor: ei se cred scăpaţi – zîmbete şi bunăvoinţi le aleargă întru întîmpinare – le seamănă în cale flori – soarele sparge norii plumburii – e primăvară şi veselie – frumuseţe peste tot – iar fiecare renaşte! – renaşte şi n-are să mai sufere!

Şi tocmai atunci – pentru ce? nu se ştie – aceşti oameni se repomenesc în mijlocul necazurilor.

Cu Thalassa ieşea la fel: o dată cu dumnezeirea luminii şi a căldurii soarelui, el se simţea apucat de un aprig dor de viaţă – dor de a se amesteca într-însa, de a se răpi insulei, şi de a se reface altul, nemairămînînd nefericitul urgisit care, vrînd să se potrivească cu Dumnezeu, se coborîse mai jos de om.

Nestrămutată, ideea ce-l cucerise îl muncea, sau, dacă îşi pierdea uneori din putere, ea şi-o recîştiga o dată cu urletul vîntului ce zguduia geamurile şi cu focul ce se mişca mai scînteietor sub coşul căminului. Priap nu-şi dormea cerbicia decît pentru a şi-o îndîrji mai mult.

Zîna întîielor lui visuri, care lua ființă din închipuirea lui mai rar ca oricînd, nu mai era însă, de cîte ori i se arăta, șovăielnică și nehotărîtă.

Cît despre el, ca să-și dovedească atunci că nu se înșeală, și că vedenia ce-l năluceşte a fost cu adevărat cucerită asupra nimicului, o urmărea pas cu pas prin odaie, era în dreapta și în stînga ei, și, punîndu-i întrebări, asculta răspunsurile ce i se păreau că le primește...

Dar pe dată ce dogoreala patimii își trecea veștejirea peste feciorelnica întrupare, ea se făcea nevăzută și lăsa locul unor alte vedenii – celor din împărăția lui Priap – care reîncepeau să se înseileze în dungi și pete de lumină pe petecile de întuneric ale unghiurilor, și în pete de umbră pe părțile odăii mai însufleţite de lumină.

Asupra vechii lui zdruncinări se altoiau însă altele... Pentru a-și împăca bunăoară un fel de nevoie ce-l silea să-și ducă corpul dintr-un loc în altul, el deschidea ușa, și de-ar fi nins, de-ar fi plouat, ieșea afară, străbătea insula, urca ori cobora stîncile, și nu știa el însuși nici ce vrea, nici ce face.

Din înălțimea farului, ale cărui scări le suia adesea, își rătăcea ochii printre norii iadului din cer și printre cel colcăitor deasupra apelor, dar ori la ce s-ar fi uitat, nu mai vedea decît prin roșia perdea a posomorîrii din el. Pînă și chipul – cînd și-l privea în ciobul de oglindă atîrnat pe unul din pereți – nu i se mai arăta decît pe sub același roșu.

Mai tîrziu, alte fenomene se alăturară pe lîngă acesta. Cu totul supărător, unul mai cu seamă – nodul ce i se

stîrnise de mai înainte în gît şi ce, acum, nu se mai cobora decît cu greu spre a lăsa gazele să iasă – îl chinuia aproape de dimineaţă pînă seara. Alcoolul şi tutunul, argăsindu-i fundul gurii, nu-i dau de asemenea răgaz, şi deşteptau în el o sete ca a beduinului pe nisipul deşertului.

Danţul în care îl prinsese Priap, dacă ar fi putut să fie asemănat cu vreunul, era numai ca ceardaşul – danţ drăcesc, şi spre care i se ducea şi gîndul învîrtejindu-l peste ungureasca pustă, sau pe sub vechile bolţi ale palatelor magnaţilor...

Văzut de pe o întîmplătoare scenă – în Pera sau aiurea, nu ştia bine unde – acest danţ – de fapt cel mai apropiat de mişcările lui sufleteşti – îl şi lua de mijloc, îl tîra tot mai departe de vremea în care trăia. Măreţul castel în care îl purtau dezlănţuirile ce-i umpleau mintea îl punea aproape îndată în rînd cu ceilalţi oaspeţi, iar simţindu-se de potriva lor, ca şi dînşii îşi zornăia pintenii ori îşi zăngănea sabia.

Amestecat printre cavalerii de Tisza şi Bàlàthon – cu scurtă manta de catifea în umeri şi cu arcuitul piept aurit de ceaprazuri şi scînteiat de nestemate, principe din moşi-strămoşi – el înainta mîndru şi se apleca în faţa albelor zîne înşirate de-a lungul stîlpilor de marmoră ai vrăjitelor săli...

În antereie roşii peste cizme galbene, ţiganii avîntau de pe lăutele lor vijelia ceardaşului ce împerechea pe înalţii magnaţi – baroni şi conţi cu ochii de soare şi de stele – cu semeţele domniţe şi cu nu mai puţin mîndrele

doamne în ale căror vinete priviri zîmbeau zambilele ori se catifelau micsandrele.

Încet, la început, și abia mișcîndu-și dîrele rochilor de argint și de aur, fiecare se deda la pasuri moi, părea că abia este dusă de picioare și că fermecătoarea lene ce a cuprins-o o va arunca în sfîrșit pe pieptul cavalerului...

Dar lăutele azvîrleau în curînd pe femeie în fața bărbatului, iuțeau mișcările și ale unora și ale altora, apropiau și depărtau pe fiecare, purta pe fiecare să-și dea unul altuia ocoale, să salte, să sară, să piseze pămîntul pe loc, și, printre sălbăticia năvalnică a sunetelor, să se repeadă unul la altul ca și cum ar fi voit să se sfîșiie – sau oprindu-se deodată – făcea pe fiecare să-și reînceapă trăgănirile lîncezi...

Trîmbițările instrumentelor de alamă, țipetele vioarelor, miorlăiturile clarinetelor își reîmpleteau sunetele, și femeia săltînd în jurul bărbatului, iar bărbatul în jurul ei, pereții sălilor se puneau în mișcare împreună cu bolțile și lespezile pardoselii, cu castelul cît era de mare, cu cîmpiile ce-l înconjurau, cu munții ce mărgineau aceste cîmpuri în zări, cu pusta, cu Ungaria toată, ce, dintr-o parte în alta, nu juca decît același singur și uriaș ceardaș. Dar Eros sufla peste năluci, căci nu între umbre avea el să afle sufletul pe care îl căuta închegat în viața trupească, și care, totuși, primind să se desființeze în a lui Thalassa, ar fi adus pacea de veci a obștești desființări.

O asemenea prefacere a lui două în una, ce ar fi reazvîrlit universurile în nimicirea osebirilor din care, o dată cu nașterea lor, s-a aprins scînteia vieții, ar fi fost și

încetarea oricăror lupte, precum și începutul bunătății morții celei fără de înviere.

Și fiindcă, cei neîntrupați, zeii, știu și văd tot, Eros nu se întîrzia prea mult să descopere țărmul poleit de lună de-a lungul căruia – cu totul departe peste valuri – dormea un cuib de albă marmoră printre galbenele înfloriri ale unor primăvăratici iasomii.

Pompeiana clădire căreia atavica dragoste de frumos a unui grec din Imbros îi detese corp pe apropiatul țărm al Asiei ascundea între pereții ei de marmoră și sub alba rețea a pologului unui pat din lemn de trandafir pe Caliope, fiica lui de treisprezece ani care îi era mai scumpă ca orice, și care își zîmbea acolo, legănată de visuri albe, nevinovăția.

Luna, sidefîndu-și lumina peste casă și grădină, peste țărmi și mare, străbătea prin geamuri și-și prăfuia argintul albăstriu și roz pe marmore și pe alabastrul corpului. Dar, o dată cu razele lui Selene, o înfășurară și fluidizările lui Eros, care, din depărtarea depărtărilor, o descoperiseră, umplîndu-i visul cu corpul și cu chipul lui Thalassa și străfulgerîndu-i-le în simțuri și în simțiri.

Iar neîncetînd de a se face zmeu și neîncetînd să-i fure buzele, el se înstăpîni cu încetul și peste gîndul părinților copilei și spori într-înșii dorința pe care o aveau de mult s-o trimită la Odesa – în tovărășia unei doamne ce se înapoia în acel oraș – la niște rude pe care le aveau acolo, călătorie ce i-ar fi întărit sănătatea și ar fi dedat-o puțin și cu viața, cu lumea.

Ziua plecării, ce sosi în sfîrşit, puse în mişcare vasul pe care Caliope se urcă sub un cer de cristal azuriu, şi pe o mare albastră cum este apa unor lacuri din Pirinei închisă în cupa scobitelor stînci.

Dar cu cît vasul se depărta de ţărm , pe atît o uşoară adiere îşi flutura tot mai puternic aripele. Căpitanul, care nu trăise zadarnic viaţa valurilor, presimţise o putincioasă vijelie, iar în prevederea ei, îşi luase măsurile.

Şi nici nu se înşelase, căci nu trecu mult, şi marea tresări adînc. Nişte nori ce ieşiseră ca din pămînt se aşezară în faţa vasului şi urcară grăbiţi culmile cerului. Apa, bătută ca de mii de bice, se spumegă. Brazde puternic răsturnate o săpară. Alţi nori, Dumnezeu ştie de unde veniţi, se uniră cu cei dintîi, şi valurile îşi începură lupta. Pasagerii coborîră în saloane şi cabine.

Zbuciumată de ape, corabia părea că se opreşte, că nu mai este purtată înainte nici de aburi, nici de pînze. Într-o clipă, matrozii zobloniră ferestrele. Tunetele nu se auzeau încă, dar fulgerele îşi încrucişau săbiile, departe.

Peste insulă, care zăcea tocmai la celălalt ţărm al mării, furtuna, fiindcă vîntul venea dintr-acolo, bîntuia cu o grozăvie şi mai fioroasă.

Dar Thalassa îşi închisese obloanele încă de la începutul ei şi se culcase pe pat. Ochii lui, ţintiţi pe întunericul roşu al cărbunilor, îl cufundară în curînd într-o groapă de întuneric...

Vasul, în vremea aceasta, scurta depărtările ce-l despărţeau de insulă, cu toate că abia îşi mai croia drumul printre valuri. Căpitanul, care simţise că vijelia îl fură cu

totul din drumul Odesei, cercase cu ajutorul pînzelor și al cîrmei – cu al mașinii – să înfrîngă marea și vîntul.

Asmuțit de Eros, Eol, nevăzut de ochi omenești, se cocoțase tocmai în vîrful unui catarg, și hohotind de bucurie prin funii împingea de acolo vasul, ca și cum i-ar fi luat el comanda, către zările preursirei lui. Izbite de valuri, obloanele și geamurile ferestrelor închise zornăiau ca niște tipsii de aramă, iar grelele roți ale carului de foc din nori își uruiau sus rostogolirile.

Dar bubuirea unei căderi de trăsnet în apropierea insulei aruncă pe Thalassa în picioare. Noaptea dimprejurul lui era însă mai neagră ca oricînd, și căminul, în care cărbunii se stinseseră, zăcea mort și nedeslușit în mijlocul ei.

Singura cugetare ce-i licări atunci în minte fu că el a murit, iar groaza ce-l cuprinse, în loc să-l ducă spre fereastră, îl dete înapoi spre pat, îl răsturnă de-a lungul lui, și, îndeplinind ce trebuia să se întîmple, îi agăță de colțul buzelor înflorirea albilor ghiocei cu care ielele își dăruiesc pe cei care i-au prins în horele lor...

Dar cerul ce se scufunda cu totul în catran își cobora peste mare urgia, și, în curînd, nu mai fu nici insulă, nici mare, nici cer... În curînd nu mai fu nimic...

EREBOS

Marea, dintr-un capăt la altul, şi-n lung şi-n larg, era un hău în care se războia amestecul apelor. Vremea cînd ar fi trebuit să se reverse de ziuă sosise, şi nici o cît de slabă lumină nu se mişca de nici o parte. Cerul, ori dincotro ar fi fost privit, era negru. Negre erau şi valurile.

Dar o învineţeală cruntă – zorile – îşi făcu drum printre nori, şi, răspîndindu-se prin aer, se întinse ca o desfăşurare de giulgiu. Depărtările, căptuşite cu rostogolirea unei pîsle de nori groşi ce-şi deşirau cutele, dau din nou asalt cerului şi apei, erau ca şi cum n-ar fi fost. Alţi nori alergau împotriva acestora. Unii, întunecoşi de tot, se coborau în faţa apei şi, desluşindu-şi înfăţişările, se asemănau unor puternice vapoare de război ale căror mişcări s-ar supune unei minţi cu gîndul de bună rînduială şi de pricepere înaltă. Aceste namile de aburi plutitori întocmeau ca o flotă de corăbii uriaşe ce o pornea să se aşeze în forma unui triunghi în dreptul Gurilor Dunării.

Împotriva acestor nori, alte namile de neguri – corăbii de război şi ele – alergau către cele din dreptul Gurilor Dunării, ca spre o bătălie. Ciocnindu-se şi năpustindu-se unele asupra altora ca şi cum ar fi fost nişte vapoare

adevărate întărite cu armături de oțel, fiecare voia să spargă pe celălalt sau să-l înlăture din calea lui, și fiecare se înfășura cu fulgere și trăsnete.

Corăbiile ce năvăleau asupra celor care apărau intrarea Dunării își prelungiră spre stînga linia de bătaie, și întrecînd cu mult aripa dreaptă a dușmanului, încercară să-l lovească din spate. Dar această bătălie a văzduhului cu văzduhul dete loc la o neașteptată schimbare de front a flotei protivnice... Într-o clipă, aripa stîngă, a celor care crezuseră că prin manevra îndeplinită izbînda va fi a lor, fu despărțită de grosul forțelor, iar aceasta, în repedea ei dare înapoi, socoti că se va putea rezema de stîncile insulei.

Năvala ce totuși avu să înfrunte fu prăpăditoare. Fulgerele, ca o mitralie împroșcată de sute de tunuri, șuierau, șerpuiau, izbucneau și zdruncinau aerul cu clipiri de lumină aproape neîncetate.

Încolăcit de acea urgie, granitul insulei vuia ca și cum ar fi fost un zid lovit de vechile mașini de războaie ale oștilor de odinioară. Cuprinse ca de friguri, geamurile galeriei de sticlă ce da ocol farului dîrdîiau și țîrîiau.

Grozăvia orbitoarei lumini a trăsnetelor nu era însă nimic pe lîngă cea care se desprindea dintre valuri. Ele se luau la luptă, se urcau unul în cîrca altuia, se călăreau nebunește, și urletele printre care se petreceau aceste zbuciumări întreceau tot ce se poate spune. Cele mai cumplite răutăți de pe pămînt – șuierări ca ale șerpilor sau mugiri ca ale taurilor, răcnete ca ale panterelor gata să se arunce pe prăzi – se ciocneau cu țipete și cu duioșii

ca ale unor voci sfîșietoare ce ar chema zadarnic în ajutor. Dintre valuri, cîteva care se luaseră în brațe se strîngeau cu o așa mînie, încît și unele, și altele se sfărîmau și cădeau nimicite. Prăpăstii după prăpăstii se săpau. Munți se înălțau și se prăbușeau cu zgomot. Hohote de rîs scrîșnitoare, sughițuri de plînsete – urlete, ce nu conteneau – miorlăiri de pisici și lătrări de cîini și hiene se îndîrjeau tocmai atunci cînd credeai că se domolesc, iar unele sunete ce se ascuțeau și se pițigăiau se smulgeau mai tăioase de pe urzeala în *do* și *la major* a uriașei încăierări.

Dar furtuna, care o duse astfel pînă tîrziu după miezul zilei, și care tîrîse vaporul afară din calea lui și-l apropia de insulă, nu aluneca spre o scurtă împăciuire decît spre seară.

Căzut de-a curmezișul patului, Thalassa nu da semne de viață. Cunoștința pe care și-o pierduse, îi se întorsese, poate, deși nu se trădase prin cea mai mică mișcare, și starea cataleptică care-l lovise în creștetul capului cu greul ei ciocan nu-l lăsase să se dezmeticească. Zăcea ca mort între obloanele închise și între vatra moartă și ea. Întunericul dimprejurul lui se asemăna cu cel care va fi în iad în ziua cînd patimile omenești vor înceta să-l hrănească cu flacările lor. Dinții ce i se încleștaseră erau singurii ce albeau puțin între buzele pe jumătate deschise. Încolo, noaptea din odaie apăsa peste tot deasă, cu toate că prin această întunecime se osebeau unele părți de negură mai nepătrunse: ale căminului și patului și ale unui cuier în care își atîrnase hainele.

Însă din adîncimea acelei nopți ce făcuse să-i înceteze bătăile inimii ceva care nu se putea deslușI, dar ce strălucea ca soarele, ceva care părea că ridică în el o mișcare ca de aripi se ivea și începea să răsucească o urcare și o coborîre de spirală – cea a sufletului urzitor al vieții, și care, el singur, este adevăr, în mijlocul minciunii obștești.

Afară, o dată cu scăderea zilei, hăul se lăsa peste ape dintr-un cer de cerneală. De la marginile orizontului, uriași nori de beznă dau buznă peste negurile ce se izbeau între dînsele ca fulgere și trăsnete.

Mai neînfrînate ca oricînd, talazurile se năpusteau peste insulă, asemănîndu-se cu fioroasele nagode ale oceanului, pești pe care oamenii de rînd îl numesc lupi ai mării, și ce, cînd își încleștează fălcile pe cîte un lucru, nu și le mai desfac – fier de-ar fi sau piatră – pînă nu-l rup și nu pleacă cu bucățile lui în dinți.

Biciuite de Eol și împintenate de Eurus, care le călărea, negurile ce de curînd ieșiseră la iveală se amestecau în bătălia cu apele. Fulgerele lor își rotunjeau trăsnetele și izbeau în negurile ce le stau împotrivă cu adevărate ghiulele. Bubuirile se țineau una, și cerul întreg era o năprasnică cutremurare de lumină albastră și roșie.

Verde de mînie, Neptun trecea prin fața frontului de bătaie pe scoica lui trasă de cîini de mare. Furca lui, cu cei trei dinți de fier ai ei, lovea valurile ce țipau și se înfigea toată în mitra din care s-a plămădit viața pămîntească.

Dar în nevăzutul centru de unde, la om, a pornit conștiința, și împrejurul căruia s-a țesut taina organică

pentru ca să dea naştere unei făpturi care, cu voinţa şi puterea ei, să ocupe o bucată de spaţiu în cele trei întinderi ale lui, sufletul – acea lumină de soare cu aripi şi fără aripi – înălţa şi lărgea în Thalassa spirala lui. Dintr-un moment la altul, lumina cerurilor era din nou toarsă în lumină de viaţă, şi, cu toate că, slabă şi şovăitoare, simţirea ce reînvia în sistemul cerebro-spinal i se reîmprăştia de la inimă la extremităţi.

Tulburarea de afară se strecura în întunecimea ce-l înmormînta, şi undele sunetelor cîştigau pentru el un fel de valoare luminoasă ce-i pregătea întoarcerea la viaţă.

Cu toate aceste, cînd deschise ochii, se afla în alt întuneric decît în cel din care ieşea – în al odăii cu obloanele închise, moartă de lumină. Îi trebui vreme să-şi amintească unde este, dar fără să ştie ce i se întîmplase, învinse slăbiciunea şi, împleticindu-se, merse atunci spre fereastră.

Ce văzu afară, după ce înlătură obloanele, îl înmărmuri. Sub un cer de urgie bătut de aripi de catran, iazme negre – iadul tot – se pocea în fel de chipuri, plesnea din palme, sărea în sus, îşi despletea coame de cai, sălta cu spate de cămile – era zdruncinătoare cireadă de elefanţi şi tauri, mugea ca rinocerul şi urla ca lupii.

Linţoliurile pe care vîntul le grămădise pe cer strate peste strate se sfîşiară însă şi, printr-o îngustă spărtură, mişcară deasupra valurilor o roşie flacără de faclă – cutremurătoare vedenie a unei părţi a soarelui în apus ce, de cum îşi aruncă răsfrîngerile pe geamurile dincolo de care se zvîrcolea un chip ca de înger căzut, pieri

rostogolită în apele ce părură că se închid asupra-i de veci.

Gîndul lui Thalassa fu apucat însă, în acea clipă, de o îndoială, și nedumirirea ce-l cuprinse era că va fi uitat să aprindă farul, iar pentru a se încredința despre adevăr, se repezi, cu toată slăbiciunea lui, afară din odaie, alergă fără răsuflare la picioarele farului și se pomeni, din aceeași fugă, pe scări în sus, în galeria aparatelor. Vîntul, ce nu-l lăsase să închidă ușa de jos, năvălise după el, și străbătu între pereții de fier și de sticlă ai galeriei, îi smucise și această a doua ușă din mînă și o trîntise de mai multe ori de pervazuri, pînă îi țăndărise toate geamurile. Învîrtejindu-se apoi împrejurul puternicei lămpi, el o doborî de pe postamentul pe care era înșurupată, o trecu prin ferestrele galeriei, și, făcînd-o praf de stînci, o aruncă în mare.

Departe încă, deși mereu apropiindu-se, vasul nu-și încetinea mersul. El ținea piept apelor și vîntului, deși primejdia era aceeași pe o latură și pe alta a lui, cît și în față și înapoi.

Căpitanul nu se clintea de pe puntea de comandă, veghia la tot, da ordine peste ordine. El își păstra cumpătul, pîndea să vadă dincotro vin valurile mai mari, și cu vîrful vaporului le tăia pe mijloc, le spinteca unele după altele și le așternea acestuia pentru a le călca, țipătoare. Uneori, în ciuda furtunii și a curentelor, el făcea noi și deznădăjduite sforțări să ia drumul Odesei. Dar marea îl tîra tot în partea în care vrea dînsa. Mînioasă, ea trecea cîteodată pînă peste puntea goală de

pasageri și o mătura cu o furie nebună. Trosnind din încheieturi, vaporul se culca pe o parte și pe alta, aluneca în adîncimi din care, în clipa următoare, se pomenea cocoțat pe crestele valurilor. Puterea mașinilor și dibăcia căpitanului, repeziciunea și rîvna cu care matrozii îndeplineau poruncile îl scăpau, cu toate acestea. Îndrumarea, firește, el și-o schimba neîncetat: cîrmea la stînga, la dreapta, își croia drumul după primejdiile ce-l amenințau – era, în toată întinderea și înălțimea lui, o minte și un ochi neadormit. Ucenicii de matrozi, niște băiețandri încă copii, se luau la întrecere cu matrozii, urcau în vîrful catargelor, strîngeau o pînză, desfăceau alta, sau se înhămau cîte cinci-șase la roata cîrmei, ce și așa abia era urnită din loc. Izbiți din față de usturătoarea măzărică a viscolului, cei de pe catarge, învinețiți de frig și albăstriți de lumina fulgerelor, se arătau searbăzi ca niște umbre, dar frumoși ca niște ființe din alte lumi.

Vaporul, ce o dusese cît o dusese, se bălăbănea greoi; mașinile lui, ce gîfîiau zadarnic, îl părăseau fără voie puterii apei, spre a-l duce către părțile unde le va fi mai ușor. Dar, dintre călători, nici unul nu se gîndea la insula ce sta pitită într-un colț al mării; ochii ageri ai căpitanului o descoperiră însă cu groază, printre pîclă și neguri.

Cînd Thalassa zări vaporul de pe insulă, el crezu că vede un monstruos cetaceu ce se afundă și se ridică, înotînd la întîmplare. Dar peste puțin, fanalele i se deslușiră. Luminile lor îi urmau mișcările și se aplecau într-o parte și în alta, cu felinarele de odinioară ale petecarilor din Paris în vîrful lungilor bețe.

Matrozii și călătorii – tot ce avea suflare omenească pe navă – se învălmășea pe punte. Deosebirile sociale, și chiar cele ale vîrstei și sexului, pieriseră. Întrebările se încrucișau. Spaima rătăcea privirile, smintea gesturile și făcea să clănțănească dinții. Căpitanul și ajutoarele lui nu mai aveau putința să liniștească și să ție în frîu pe nimeni. Insula, ce multă vreme abia se întrevăzuse dintre neguri, se mărise înspăimîntător, și punîndu-se în mișcare – bestie uriașă – ieșise întru întîmpinarea vaporului.

Cu toate aceste, căpitanul cercă mîntuirea de pe urmă. Din porunca lui, întreite cantități de cărbuni fură înghesuite în cuptoarele mașinilor. Ordinele îi erau bărbătești, scurte și șuierate printre dinți. Toți pricepură că măsurile ce se luau aveau să fie hotărîtoare.

Matrozii, ca să le îndeplinească, nu țineau socoteala de nimic. Ei îmbrînceau pe bătrîni, pe femei și chiar pe copii. De roata cîrmei se înhămaseră vreo zece oameni dintre cei mai voinici. La o bătaie de pușcă, insula ce era apărată împrejur de brîul de stînci de care se sfărîmau valurile își deschidea asupra vasului fălcile și se pregătea să-l macine. Femeile, de groază, se atîrnau de gîtul bărbaților, care, brutali, le ghionteau. Copiii ce li se țineau de poalele rochilor le scăpau din mîini și erau împinși de mișcările mulțimii, pe sub bănci, ca niște saci. Mulți din ei erau călcați în picioare.

Dar nici comandantul, nici oamenii lui nu se dau bătuți. Lupta cu vîntul și cu curentul urma, și puterea roților și a cîrmei îi stîngăcea mersul către partea din-potriva insulei, înviorînd în cei care îi dau această

îndrumare nădejdea că vor trece pe lîngă ea fără să fie atinşi de dinţii de rechini ai granitului şi că vor lăsa stînca spre dreapta lor.

Caliope, care rămăsese adormită în cabină, se deşteptă tocmai atunci. Năluca de foc fusese asupra ei şi o leşinase în tot timpul somnului sub arsura buzelor.

Zgomotul şi strigătele pe care le auzi afară o făcură să se înfăşoare în grabă cu un şal pe care îl găsi la îndemînă şi să dea fuga spre scară, pentru a ieşi pe punte.

Dîrdîitor de focul maşinilor, vaporul zbura ca o săgeată azvîrlită de coarda arcului, şi ocolind la o depărtare ce nu trecea de cîţiva stînjeni cel mai înaintat colţ al stîncilor, se pregătea, urmînd neîncetat să-şi stîngăcească mersul să se depărteze de insulă.

Îndîrjit, Eol îşi îmbucă din nenorocire trîmbiţele, şi repezindu-i în cale groaznice namile de valuri, învinse cu ele maşinile, dete înapoi vasul şi repuse în mişcare stîncile ce se aruncară din nou asupra lui.

Pliciuitori de bucurie, munţii de apă îl reluară în primire, îl băturâ în coaste cu maiurile lor, căutară, care mai de care, să-i dea mai cu grabă şi putere lovitura de moarte.

Valurile care trecură peste punte fură şi mai nemilostive: pe călători şi pe matrozi îi răsturnau de-a rîndul, îi dau cu capul de scînduri şi plecau, fiecare, cu prăzi de bărbaţi, de copii şi de femei în cutele lor. Căpitanul îşi pierduse orice nădejde. Înconjurat de ai lui, care îi făceau cu piepturile ca un meterez, el se preda, încrucişîndu-şi braţele.

De pe înălţimea stîncii, Thalassa vedea cu mintea şovăitoare cum vaporul intra în sfîrşit între fălcile de granit şi cum, trosnind sub dinţii lor, el se ducea, bucată cu bucată, pînă ce, întors cu fundul în sus, rămăşiţa lui de viaţă i se scurse prin cîteva repezi şi scurte tresăriri.

Dar înainte ca el să se facă nevăzut, Thalassa, care coborîse în goană către ţărm şi se dezbrăcase, nu stătu la îndoială să intre în mare, să lupte cu grozăvia ei, iar lăsîndu-se la urmă în voia apelor, i se întîmplă minunea că – cu totul pe neaşteptate – i se strecură în braţe un corp, pe care îl strînse la piept fără să ştie nici chiar dacă e mort sau viu, şi pe care îl scoase afară, ajutat de o zvîrcolire a apei.

Şi furtuna, ce-şi îndeplinise preursirea să ducă pe Caliope către limanul cel tainic şi să-i lipească inima de a lui Thalassa, îşi strînse o aripă, şi, nebătînd decît din cealaltă, îşi schimbă zborul, pornind către alte ţărmuri să răscolească în cale-i alte ape şi să hotărască alte sorţi.

Iar dintre valurile ce se liniştiră ca prin farmec se revărsă peste insulă ca o împăciuire, şi intrarea femeii în viaţa lui Thalassa se întîmplă astfel.

PRONAOS

Întins pe patul pe care îl trăsese în grabă lîngă cămin, corpul de alabastru – o! cît de minunat! – preursitele zori – o! cît de blînde! – zîna fără simţire zăcea aproape goală, goală chiar, sub străvezia zdrenţuire a cămăşii în care marea o aruncase pe pieptul lui Thalassa.

Din bradul unei mese, pe care o spărsese, şi din cele cîteva scînduri, o flacără de aur şi de safir, în care se amesteca portocaliul şi albastrul-deschis, vîlvora sub cotlon. Ea izvora din jarul de briliante şi de rubine al bradului ce trosnea, se scălda într-un trandafiriu-deschis şi împrumuta frăgezimii verdelui unei ape limpezi vesela ademenire.

O lumină de argint tremura pe goliciunea de zînă a Caliopei, şi între corp şi flacără se statornicea o logodnă de armonizări. Lumina fîlfîietoare făcea braţe cu degete fluidice, şi le întindea spre gingăşia şoldurilor, spre albăstria albeaţă a grumazilor, şi de acolo, spre micile sînuri împrejurul cărora părea că se joacă.

Dar din flacări se ridicau ca nişte aripi ale căror stoluri – porumbei rupţi din soare – se avîntau de-a lungul pereţilor, se izbeau de tavan şi dau fuga prin odaie, învîrtejind pe pereţi ocoale după ocoale. În curînd, aripile

de lumină prinseră însă de veste că sunt urmărite de altele – acestea negre și mai mari – ciori și corbi a căror viață stă în legătură cu chiar lumina ce izbucnea din vatră.

Dar Thalassa, care nu-și da încă seama dacă făptura pe care o scăpase e vie sau moartă, nu-și aminti mai puțin că, pe vasele pe care cutreierase mările, auzise de ajutoarele care trebuiesc aduse înecaților.

Cu corpul aplecat peste celălalt, el, după ce îi mișcase brațele în temeiul unor anumite ritmuri – cercări făcute să readucă aerul în plămîni – își plimba ușor mîinile pe gîtul ei, le ducea pe alabastrul sînilor, pe fildeșul picioarelor. Lumina flacărilor îi urmărea degetele, își mărita viața cu a lor, și, din mîngîioasă precum fusese, înnebunea împreună cu Thalassa, o înfășura într-o vijelie de clipiri și de răsfrîngeri aproape arzătoare...

Iar dacă cineva l-ar fi zărit în mijlocul acestor mișcări, și dacă l-ar fi văzut aplecîndu-și corpul înainte și trăgîndu-și-l înapoi, ar fi crezut că este un nebun care nu știe ce face, sau unul din acei mari stăpînitori ai pianului, care scoate de sub meșteșugirea degetelor arpegii rare, acorduri și triluri ce-și picură mărgăritarele pe urcări și coborîri de scări muzicale nesfîrșite.

Mereu mai îndrăznețe, degetele lui părăseau mușchii gîtului și ai brațelor, și la rîndul lor oprindu-se cîtva pe lîngă sîni, uitau sexul, coborau mai jos, treceau, fără chiar să-și dea seamă despre nimic, dincolo de frageda taină din care țîșnește beția atîtor iluziuni și ajungeau la degetele picioarelor, spre a se înapoia către genunchi, către sîni și gît...

Dar mișcările ce i se iuțeau îl culcau peste corp, îi apropiau ochii și buzele de viață, de ochii și de buzele moarte, îi dau înfățișarea sub care se arată oamenii atunci cînd se îndeletnicesc cu marele bine și marele rău al închegării în viața organică a unei bucăți de spațiu deasupra căreia fac să scînteieze, în aceeași măsură cu conștiința eului, conștiința Universului.

Și nu o dată, în această luptă a lui cu moartea, i se amestecase părul în al ei; și nu o dată crezuse chiar că-i simțise răsuflarea. Dar în zadar punea urechea să-i asculte bătăile inimii; ele nu i se destăinuiau, iar ciorile și corbii își urmau goana, alergau mai vijelios ca oricînd, soseau din urmă pe porumbeii de lumină, îi înăbușeau cu aripile și dezlănțuiau în el cumplitul gînd că albul corp pe care îl strîngea în brațe, și ce nu era o minciună a simțurilor, ca celelalte, mort sau viu, i se cuvenea lui, de drept.

Dar alte paseri de lumină, mai strălucite decît tot ce se poate închipui, înviau în cămin – erau nu numai porumbei, ci și granguri, prigori și rîndunele, iar toate zburau spre înălțimi, cuceream pereții și tavanul, se năpusteau prin colțuri să omoare ciorile și corbii – bufnițele pe care le ciocăneau în cap cu repezi lovituri pînă ce le lăsau golașe de pene – liliecii, și întreaga oaste a iadului...

Cuceritoarea lumină alungînd astfel întunericul din odaie, îl nimicea și din sufletul lui Thalassa. Corbii și bufnițele se desființau, și împreună cu ei piereau și orice ispite...

Din spărturile de brad pe care le înghesuise pe vatră și ce pîlpăiau cu zgomot, flacările destindeau aripi portocalii și roșii, mișcau evantalii de azur spuzite cu argint, ori, răsucindu-se asupră-le, învinețeau și se încumețeau să scoată la iveală pe bătutul de Dumnezeu șarpe ce, deșirîndu-și și îngropindu-și inelele, se tîra cu șiretenie pînă ce, prinzînd putere, se ridica deodată în coadă și jăruia din mijlocul focului...

Răscolitoarea iscodire a iadului nu stărui, cu toate aceste, mult. Stoluri după stoluri, grangurii și porumbeii, turturelele și ciocîrliile ce se desprinseseră fără veste dintr-o nouă izbucnire a flacării o șterseră cu bătăile lor de aripi și rostogoliră, de pe tavan și de prin colțuri, ciorile și corbii, bufnițele și liliecii...

Dar lupta nu se opri. Odaia se lumina și se întuneca de la o clipă la alta, și aci se învîrtejau printr-însa aripile iadului, aci ale soarelui.

Uneori însă – cînd nu se mai aflau peste tot decît lilieci și corbi, șarpele din cămin reînvia de-a binele, și, tot lungindu-se, își azvîrlea umbra spurcatelor inele pînă pe corpul Caliopei, și pînă chiar peste acele părți ce se învecinesc cu împăduratele ținuturi ale orașului Cnid, unde Venera și-a așezat trandafiria peșteră, și de unde țîșnește prea vestitul nectar ce, cu toate acestea, nu îmbată decît atunci cînd e turnat de Cupidon.

Și iți fără voie să urmărească mîrșava tîrîre, ochii lui Thalassa se deslușeau pentru întîia oară asupra osebirei ce este între un sex și celălalt...

O mai vijelioasă și ameţitoare mișcare a flacărilor nimici însă din nou pe șarpe și, presărînd pe locurile pe care el își plimbase pîngărirea umbrei mari crini albi și petale de flori de migdali, zambile roze și toată zăpada de flori a primăverii, împresură pe Thalassa cu gînduri ce-i coborîră cerul în suflet.

De altminteri, Eros, el însuși, nu împrumutase trupescul vestmînt al frumosului tînăr ca să ajungă la jalnica josnicie a unei izbînzi de așa fel. Prinosul pe care îl voia el pe altarul său de zeu era al unui suflet care prin singura nemărginire a dragostei ar primi să se nimicească împreună cu corpul în sufletul și corpul prea iubitului...

Scopul semeţului fiu al cerurilor era deci neîncetat același: urmărirea cea fără preget a desființării, lui *două* în *una* și a retrimiterii în pacea nemișcării a nesfîrșitelor serii de numere ieșite din unitatea din care au luat viaţă și din care s-au împrăștiat la început în toate părţile.

Mărgean alb, pe ale căror degete unghiile își adînceau sidefările, picioarele copilei erau dar reluate între mîinile lui de căldură și frămîntate cu viaţă...

Aplecat cum se afla peste obrazul și inima Caliopei, el se silea să facă să scapere scînteia cea tainică din jarul ce-l mistuia, și, descleștîndu-i dinţii, își lipea buzele de ale ei, pentru a-i trimite în suflet o parte din însuși sufletul lui.

Prin odaie, jocurile de umbră și de lumină își urmau alergările. Se înmulţeau corbii și liliecii? Nenumărate și groaznice îi năvăleau în minte și gîndurile întunericului... Unul, mai cu seamă, îl tulbura: cel că flacăra din el ar

zdruncina, poate, prin actul vieții, nedeszăvorîtele vreodată porți ale morții.

Deși lipsită de orice prejudecăți, firea lui – deopotrivă în această privință cu a celor de tot mari și cu a celor de tot nebuni, fire ce ar fi stors plăcerea din orice durere și binele din orice ticăloșie – se da însă înapoi din fața tainicelor ape în care credea pe Caliope dusă: căci viața aleargă după viață ca pămîntul după soare.

Dar ciori și corbi, bufnițe și lilieci aproape nu mai erau. Lumina ce se făcuse mare troienea odaia sub o surpare de roze de argint, de aur, de roze-roze, și puteri, ce se simțeau, dar ce nu se vedeau, își răsfirau însufleţirea peste învinețitul corp, îl scoteau ca din fundul apelor morții, și, aruncînd pe Thalassa înapoi, aprindeau deodată albastrele stele ale ochilor Caliopei...

Iar fără să priceapă taina ce-l dusese acolo, Thalassa, care se oprise cîtva lîngă ușă, o deschise și se află în vioria liniște a nopții ce se spălase de catranul ce-o smolise...

Pasuri ca de lup o tulburară cu toate acestea multă vreme încă, și ochi de jăratic se arătară multă vreme peste insulă, cînd într-o parte, cînd în alta a ei...

CIMPOI ŞI TIBICINE

Caliope deschisese ochii, însă recăzu aproape îndată într-un somn adînc. Simţirea ce, redeşteptîndu-se, o cuprinsese, fusese mai întîi a mirării.

Tot ce-o înconjura – mica odaie cu pereţii văruiţi, patul de scînduri pe care dormise, dulapul din faţa ei şi o masă de brad, cu toate că erau lucruri de netăgăduit, i se arătară ca nişte păreri. În zadar se freca la ochi, crezînd că poate doarme încă, visul în care se simţea cufundată nu se risipea. Uitase pînă şi de plecarea ei de acasă şi nu-şi mai amintea nici de vapor, nici de furtună. Dar împrejurarea ce o zăpăci şi mai mult fu de-a se vedea într-o cămaşă zdrenţuită şi culcată pe salteaua de paie a unui pat de scînduri.

Zgomotul mării, ce-i cuprinse auzul, şi înaltele ierburi ce se mişcau pe după geamurile albastrii înveselite de soare, îi reumplură însă gîndul cu groaza furtunii prin care trecuse.

Primejduirea vasului şi ducerea lui la fund nu-i lăsaseră, cu toate acestea, în minte, cea mai mică urmă. Tot ce-şi închipuise era cel mult că dînsul, spre a se adăposti, izbutise să intre în vreunul din micile porturi de

pe coasta Asiei și că odaia în care se găsește trebuia să fie a unui mic han de prin vreunul din ele.

Nedumerirea nemaidîndu-i răgaz, își căută cu ochii vestmintele și, neaflîndu-le, privirea i se opri pe un cuier în care erau atîrnați niște pantaloni de dril, un tricou marinar vărgat cu verde și un brîu roșu.

Înfășurată în pîsla ce învelise patul, sări jos să mai facă și alte cercetări, dar nu mai descoperi decît doi mari și grosolani pantofi și o beretă de matroz. Cu un ac și cu puțină ață – peste care dete în cutia mesei – înseilă cum putu pantalonii, resfrîngîndu-i pe dinăuntru ca să-i scurteze, și după ce-i îmbrăcă umplu pantofii cu hîrtie, își băgă picioarele într-înșii, își puse pe piept tricoul, pe care și-l îngustă, își înfășură mijlocul cu brîul și, așezîndu-și pe cap bereta, se îndreptă spre ușă... Înainte însă de-a o deschide, în trecerea ei pe lîngă oglinda pe care o zări într-un cui, o desprinse și se uită în ea. Și cînd, în locul fetiței ce știa că este, i se arătă acolo drăgălașul de băiețandru în care se schimbase, o apucă un rîs nebun, se strîmbă la el, îi arătă limba și sfîrși prin a-i da cu tifla...

Dar păcăliciul de sub geam, cu toate că-și scotea și el limba la ea, și că-i da și el cu tifla, era frumos de pica. Scînteietoarele și inelatele șuvițe de aur ce-i scăpau de sub beretă, alunecîndu-i pe gît și sărutîndu-i obrajii, îi înmulțeau nurii, și Caliope, în loc să mai rîdă și să se mai strîmbe la el, își apropia obrazul de al lui, îi trimitea bezele și încerca să-i ajungă buzele prin geamul albăstriu și rece. E de crezut chiar că dacă ar fi putut l-ar fi smuls de sub geam să se joace cu el *de-a baba oarba*, ori *de-a*

hoațea-ascunselea, cu *opi-secni-secna-hi* și cu *țangăr-mangăr-na-cafto*, pentru a sfîrși cu *ti-afto-berlengher-buf.*

Thalassa, care nu adormise decît despre ziuă, se culcase în pragul ușii, rostogolit în roșia lui manta de aba – rămășiță de purpură romană pe umerii sciți și traci ai balcanicelor popoare. Dar obiceiul de a fi pe picioare o dată cu ivirea soarelui îl deșteptă, de cum se crăpă de ziuă, și tot el îl duse spre far, în care se urcă, și unde își îndeplini, ca totdeauna, zilnicele îndatoriri.

Ridicat de o palmă, soarele părea că plutește deasupra mării. Stratele de aburi brumării se risipeau sorbite de el. Ceva mai jos, acolo unde marea părea că se împreună cu cerul, o dungă de un vioriu-închis se prelungea, într-o parte și în alta.

Coborît din far, Thalassa se gîndea cum să dea ochi cu făptura pe care marea i-o azvîrlise în brațe...

Dar cît farmec nu se dezlipi pentru el din clipa în care, la colțul uneia din potecile pe care le bătătorise, se văzu întîmpinat de un neînchipuit de frumos băiețandru.

Că-și spuseră multe la această a lor întîia întîlnire nu încape îndoială. Dar cîte și le-au spus sunt greu de povestit. Ce este fapt e că înainte chiar ca ei să-și fi vorbit, privirile li se încărcară cu sufletele lor... Al Caliopei, ce se aruncase mai întîi în al lui Thalassa, căzuse în el ca porumbelul în ghearele uliului... Al lui Thalassa, deși cu o clipă mai tîrziu, se prăvălise în al Caliopei ca un soare ce scapă din osie și alunecă în nemărginire, împreună cu lumile pe care le tîrăște după el. Și cînd Caliope mișcă buzele să-i vorbească, graiul i se făcu de miere și de vin.

De miere pentru că se asemăna cu dulceața florilor, și de vin pentru că îmbăta pe Thalassa ca un must stors din strugurii din Syracuza ori din Șiraz. Cînd, dimpotrivă, cel care vorbi fu Thalassa, cuvintele pe care el le spuse părură Caliopei că sunt ale soarelui și că se auresc ca grînele în vremea secerișului.

Împrejurimile, ce le pieriră în aceeași vreme din ochi, îi făcură să nu mai fie decît ei doi pe pămînt. Cît despre deosebirile lumești în care se născuseră, și ce ar fi trebuit să-i despartă pe veci, ele se șterseră, ca și cum n-ar fi fost. Cu ochii și cu graiul, ei își spuseră tot ce pot să-și spună doi copii care cred că fericirea este pentru oameni.

Cînd însă Thalassa fu silit să-i povestească soarta vaporului, milostenia minciunii îi polei cuvintele spre a-i da încredințarea că toți cei de pe vas au fost mîntuiți și că dînșii trebuie să se afle acum la Constantinopol, unde îi va fi dus corabia ce le venise în ajutor, pe cînd ea singură luată de pe punte de un val fusese scoasă la țărm de dînsul.

Caliope îi sorbea vorbele, dar cînd auzi partea din urmă a spuselor lui, obrajii i se îmbujorară, gîndindu-se că va fi fost văzută de Thalassa în starea în care se deșteptase pe patul de scînduri al odăii.

Și, cu toate acestea, îndată ce el o întrebă dacă n-ar fi bine să dea vreun semnal bastimentelor din largul mării, spre a se opri și a trimite o barcă s-o ia, drăcușorul de băiat și drăcoaica de fetiță îi făcu mutre, se strîmbă la el, iar pe jumătate glumeață și pe jumătate supărată, îl făcu să înțeleagă că n-are nevoie să-i poarte de grijă, că doamna care o întovărășise va ști ea ce să facă, și că el nu e, cum

se lăudase a fi, un coborîtor din neamul zeilor, ci un curat mojic, un om de rînd, cu desăvîrşire rău-crescut.

Zilele ce se scurseră de atunci se deşirară pentru amîndoi printre florile de măceşi ale dimineţilor şi se păstrară, mult timp, primăvăratice şi vesele.

Fragedă încă – aşa cum este totdeauna verdeaţa în aprilie şi mai – iarba, ce crescuse înaltă, înecase pe Thalassa pînă la umeri şi trecuse de capul Caliopei. Pitite în albăstria ei umbră, flori nenumărate – cuişoare şi tămăioase, garofiţe pembe, portocaliul lapte al cucului – îşi sporeau miresmele, împrăştiindu-le de la una la alta, îşi spuneau, cu ajutorul nevăzutelor unde, cuvinte pe care oamenii nu le aud, dar ce sunt însuşi graiul florilor.

Copilăroasele jocuri ale Caliopei, rîsetele argintii ale amîndoror se răsfirară peste insulă din zori în amurg, pînă ce iunie, înlocuindu-le cu lenevia din căldurile lui, îi aduse într-o apropiere ce, cu toate că nu era mai mare, părea însă mai îngrijitoare.

Culcaţi în preajma farului, ei îşi povesteau multe şi de toate fără să-şi spună mai nimic. Cînd Thalassa i se uita în ochi, credea că străbate în adîncimile mării, iar cînd ochii ce se înecau într-ai lui erau ai Caliopei, el clipea şi îşi apleca pleoapele, ca şi cum privirile i s-ar fi dus în soare.

O dată cu răcoarea serii sau a vreunei adieri ce se ridica dinspre mare, ei îşi reîncepeau jocurile, se apucau din nou la întrecere, se ascundeau cînd pe după o clădire, cînd prin iarbă, şi îşi strigau şi îşi răspundeau: „cucu", „cucu". Dar, foarte des, şi tocmai cînd Thalassa se aştepta

mai puțin, ea se furișa fără zgomot în spatele lui, îi sărea în cîrcă, și, petrecîndu-i un șiret prin gură, îl plesnea peste obraz cu o biciușcă din ierburi împletite...

Ca s-o sperie, el o lua razna cu dînsa, hoihăia de răsunau stîncile și nu-și înceta săriturile cu una, cu două.

Dar Caliope, care se dedulcise cu acest fel de joc, abia simțea că i se domolește căluțul, că și începea să-l asmută iar...

Îmbrîncit cum fusese fără veste în viața adevărurilor obștești, Thalassa se afla pe cale să ajungă un om ca ceilalți. Sub imboldul tinereții, sănătatea i se întorsese.

Și, cu toate acestea, lucrul de care el se ferea mai mult era tocmai cel de a se lăsa în voia mișcărilor ce-l tulburau...

Teama ca nu cumva să fie și ea vreo nălucă, pe care s-o piardă îndată ce-ar strînge-o în brațe, îl oprea mai cu seamă. Îl mai ținea însă pe loc și alt gînd: cel să nu cufunde, prin pîngărirea lui, în ticăloșia noroiului unei mlaștini trandafiria vărsare de zori a sufletului de nevinovăție peste care dogoririle trupești nu trecuseră.

În Caliope se trăgăneau de asemenea fel de șovăiri. Gîndindu-se la tatăl și la mama ei, care amîndoi o credeau moartă, înduioșată, se hotăra să le dea grabnic de veste despre locul unde se află, deși tremura la singura presupunere că într-o zi sau în alta va fi silită să se despartă de Thalassa.

Acest băiețandru sfios și îndrăzneț i se așezase atît de adînc în suflet, încît nimeni nu l-ar fi putut smulge de acolo fără ca ea să moară.

Simţindu-se pe veci a lui, nebunatica zglobie îşi da totuşi seama că prăpastia ce era între Thalassa şi ea este cea dintre orice fată şi orice băiat, dar peste care dragostea aruncă pod de aur după ce o umple cu flori...

Întrucît o privea pe dînsa, e adevărat că împrejurările în care fusese crescută de părinţi abia îi îngăduiseră să ia cunoştinţă că băiatul nu e fată şi că fata nu e băiat, fără ca să ştie, totuşi, ce e a fi băiat sau ce e a fi fată.

Neastîmpărată cum era, îi punea feluri de întrebări, şi el, care îşi ţinea cu greu rîsul, îi spunea că osebirea dintre unul şi altul stă în faptul că băieţilor le creşte păr pe buze, şi, uneori, pe picioare şi pe braţe, iar că femeilor nu le creşte decît la subţioară.

Dar Caliope nu se da învinsă: ea vrea să ştie că de ce sunt băieţii mai tari decît fetele, iar petrecîndu-i pe după gît braţul, îi frămînta cu degetele mîinii celuilalt braţ muşchii grumazilor şi ai sînilor, ce se răzvrăteau şi se întăreau ca piatra. În sfîrşit, ca să dovedească dacă el i-a spus adevărul, sau dacă numai a minţit-o, se apucă să-l gîdile, şi înteţea jocul pînă ce rîsul pe care îl făcea să se pornească îl silea să se tăvălească prin iarbă şi s-o roage să-l lase, că nu-i va mai ascunde nimic.

Dar tot ce-i spunea şi de rîndul acela nu era din nou decît un nou fleac, şi Caliope, spre a-l pedepsi, îl lovea cu biciuşca cea din ierburi împletită, îi sărea iar în cîrcă, şi, vrînd-nevrînd, îl făcea iar cal.

Biruitoare în amîndoi, căldura despletea iarba de pe insulă ca o coamă ce se mişcă la cea mai mică adiere. Cerurile aiureau şi marea gîfîia.

Nemilostiv și cutremurător cezar în lumea visurilor, Thalassa, însă, era, în cealaltă, un copil pentru care femeia este zîna de rouă ce ar fi prăvălită de pe altarul ei la cea mai ușoară atingere a patimei. De flacări, cînd ieșea din realitate, pe loc ce se izbea de ea, se făcea de gheață, și singure vestmintele de băiat îl mai apropiau de Caliope. Dînsa, care nici nu-i bănuia starea sufletească, îl aţîţa cu întrebări neîncetat mai primejdioase. Stăruia, între altele, să știe dacă e adevărat – precum i se povestise de o bătrînă ce ținea de casa lor – că pruncul izbucnește afară dintr-o bubă ce li se deschide fetelor la subțioară și că e destul ca un băiat să le sărute, pentru ca buba să și fie gata.

Și, mai din glumă, mai cu dinadinsul, ce voia acum era tocmai facerea zisei bube, pe care, de altminteri, i-o și cerea, pentru a-i dovedi, spunea dînsa, cît de drag îi este el și cîtă mulțumire n-ar simți dacă pustia asta de bubă i-ar fi făcută tocmai de dînsul, pentru ca copilul ce ar buști de acolo să-i semene lui ca o picătură de apă.

Negreșit că rîsul ce-l apuca putea cu greu să fie oprit. Însă ea nu vrea să știe de nimic, și o ținea la fel, una și bună.

Hrănită, ziua, de soare și de neprecugetatele ei aţîţări; sporită, noaptea, de ispita destinderii mușchilor și a tainei întunericului, flacăra vîrstei ce bătea pe tînăr cu uriașul ei talaz nu izbutea, cu toate aceste, să-i înfrîngă șovăirile. Buzele lui, ce ar fi mîncat pe ale Caliopei ca pe niște cireșe pietroase, feciorelnicii sîni, ce ar fi fost prădați de flori ca o grădină din basme pentru nunta vreunui fecior

de împărat, se aflau deopotrivă sub lăcomia aceloraşi simţiri ce, de la început, nu încetaseră s-o înfăşoare.

Hotărîrile firii nu pot să fie însă stăvilite. Mai tari ca orice voinţă omenească, ele îşi urmează mersul către îndeplinirea ţintei lor, iar ele lucrau şi într-unul şi într-altul cu o putere asemănată. Însăşi deosebirea de naştere a Caliopei, cît şi cea de avere a părinţilor ei, deosebiri ce păreau că o preursiseră să strălucească pe cele mai înalte trepte lumeşti, şi însuşi faptul că Thalassa nu era decît un copil din popor, care abia ştia să scrie şi să citească, erau, la urma urmei, nişte împrejurări ce trebuiau, fără doar şi poate, să le mărească dragostea.

Adevăr vecinic este, de altminteri, că tot ce nu e la fel caută neîncetat să vie în atingere, şi iar adevăr este că prea marea apropiere nu întîrziază să aducă viitoare asemănări şi, prin urmare, prevăzute şi sigure depărtări.

Astfel, pe cînd în Caliope nu lucra decît un nespus îndemn de jertfă, în Thalassa vorbea semeţia şi cruzimea biruitorilor. Firea ei era dintre acelea care şi-ar fi aflat bucuria pînă şi în cele mai nemărginite suferinţi, dacă ar fi ştiut că din ele ar fi stors o cît de mică mulţumire pe seama fiinţei prea iubite. În sufletul lui Thalassa nu încăpea, dimpotrivă, decît neînfrînata dorinţă de a robi, de a face din voinţa sa o lege şi de a călca peste orice, spre a-şi ajunge îndeplinirea pînă şi a celor mai neînsemnate plăceri.

Mintea şi simţirea acestui copil erau, într-un cuvînt, dintre cele mai ciudate.

Patima pe care obștea o numește dragoste nu-i zbuciumase niciodată inima. Se iubea prea mult pe el ca să mai poată iubi pe alții, sau, dacă aceasta i s-ar fi întîmplat, ar fi fost numai dacă ar fi întîlnit pe o ființă în care să nu se vadă decît tot pe dînsul.

Alcătuire cu desăvîrșire deosebită, mintea lui înlocuia învățătura ce-i lipsea prin un fel de putere tainică, ce-l făcea să urce spre înaltele culmi ale științei.

Fiind ce era, el nu putea dar să rămînă, sufletește, decît străin de Caliope. Primejdia ce-l pîndea nu era însă mai puțin mare. Glumele și jocurile o întăreau în măsură cu prisosul pe viață al amîndoror.

Calul, pe care ea îl silea cîteodată să-l facă, se schimba – cu cît trecea – într-un fugar zvăpăiat, într-un fel de armăsar cu meteahnă, care se poticnea cu ea de-a binelea și care – cum se întîmpla, cum nu se întîmpla – o azvîrlea – de cîte ori cădea – așa cum le-ar fi plăcut multor femei să cadă. Și tot pe negîndite, sau poate și pe gîndite, calul cu două picioare și cu chip și brațe de om – cal ori drac – își furișa mîinile pe sub tricoul ei, îi ardea sfîrcurile sînilor cu degetele și o pironea fără răsuflare sub jarul din el.

Caliope încerca să înlăture pieptul ce-o apăsa, dar stăpînindu-și iute micile înfiorări, în loc să-l depărteze, cu o mînă îl împingea înapoi, iar cu cealaltă îl trăgea tot mai mult spre ea. Buzele, însă, nu li se împreunau. Nu li se împreunau fiindcă Thalassa fugea ca de foc de cele care căutau pe ale lui. Și o altă lege se învedera: că de cîte ori alergi după o izbîndă, de atîtea ori ea se trage înapoi, și

că, dacă vrei s-o dobîndeşti, trebuie să-i aştepţi, liniştit, sosirea.

Căci, oricare ţi-ar fi iubirea, cu cît te înfigi mai mult într-un suflet, singur tu eşti cel care îl oboseşti, care îl scîrbeşti şi pe care sfîrşeşti prin a-l depărta de tine.

Neajungîndu-şi scopul, Caliope se hotăra, prin urmare, să se folosească de somnul în care el se adîncea, cînd i se culca în prag, cu corpul şi cu obrazul pe jumătate căzute în albastrele băltoace ale lunii. El însă nu dormea – după cum este obiceiul a se spune – decît cu un ochi închis şi cu altul deschis.

Dar căldura crescuse. De la douăsprezece în sus, ea se făcea nesuferită. Soarele arpegia peste insulă, aprinzînd pe rînd colţurile stîncii şi făcînd să vîlvoreze coperişul farului. Vîrful ierburilor nu mai era decît paie. Viaţa se retrăsese din fiece fir către rădăcinile lui. Cerul, pămîntul şi marea păreau că ard.

Spre a scăpa de ispitele ce-l pîndeau, Thalassa, sub cuvînt că are de lucru la far, se zăvorea înăuntru.

Părăsită în voia ei, şi neavînd cu ce să-şi petreacă vremea, Caliope se lăsa pe pat şi căuta să doarmă. Flacările de afară îi biciuiau însă sîngele, îi răzvrăteau simţurile, şi ea se pomenea înconjurată de feluriţii Thalassa, pe care îi purta în închipuire. Strecurîndu-i-se pe rînd pe dinainte, dînşii se schimbau în mii de feluri; erau aci soldaţi romani, cu pulpele şi braţele goale şi cu sînurile acoperite cu pieptare din solzi de alămuri; aci cavalereştile întrupări ale veacului de mijloc, în armure de fier sau în zale ţăcănitoare, şi aci frumoşii paji cu

strînse țesături de mătase pe plasticitatea picioarelor și pieptului... Dar cu toate că toți semănau cu Thalassa și că toți erau deopotrivă de frumoși, unii aveau ochii negri ca noaptea, și alții blînzi și dulci ca un răsărit de lună sub taina codrilor. Dar, orișicum ar fi fost ei, fiindcă în fiecare scînteia un Thalassa, galeșe se duceau privirile Caliopei către fiecare...

Cît despre Thalassa cel adevărat, adeseori, gonit din far de zăduful amiazului, el alerga spre țărm, intra o clipă în răcoarea sanctuarului, în care se dezbrăca, și se azvîrlea, la urmă, în apa rece a mării, culcîndu-se cînd pe un val, cînd pe altul, și lăsîndu-se să fie legănat de toate...

Înapoiat, mai tîrziu, între răcoarea marmorelor, în mijlocul nespusei lîncezeli ce-l apuca, el nici nu-și mai da osteneala, într-o zi, să-și mai îmbrace vestmintele, pe care le lăsase acolo, ci, înfășurîndu-se în mantaua și în cearșaful aduse cu dînsul, se culca pe străveziul jertfelnic, părăsindu-și corpul și sufletul unor clipe de împăciuitoare și fericită odihnă.

Aceeași simțire – nevoia de a se mai afla în aer liber – se deștepta cîteodată și în Caliope, o ducea să părăsească odaia și să ciocănească cu o piatră în ușa farului, iar – neprimind nici un răspund – o făcea să colinde insula, să alerge printre steiuri, s-o ia de jur împrejurul țărmilor, doar de o da de vreo adiere și doar de-o întîlni pe Thalassa.

Neaflarea lui o îngrijea însă, și gînduri și griji de tot felul îi strîngeau inima. Dumnezeule! își zicea ea atunci, poate că Thalassa, intrînd în mare și voind să se scalde, va fi fost izbit de vreun val, luat de el și tîrît departe. Poate

iar – căci ce nu se poate? – îi va fi venit vreo ameţeală, va fi alunecat în vreo vîltoare, şi – „Dumnezeule! Dumnezeule!“ – se va fi culcat în fundul apei – înecat – mort. Răsunetele insulei erau tulburate astfel de neîncetatele ei strigăte. Chemîndu-l pe nume din toate puterile, şi urcîndu-se din nou pe stînci, ea se uita peste tot, se întorcea în odaie, alerga spre uşa farului, în care bătea din nou, şi nu se liniştea pînă ce nu da cu ochii de el. Alteori, cînd de asemeni îl căuta şi nu-l găsea, o teamă mai ciudată îi întuneca mintea: Plecarea ei de acasă, vaporul şi furtuna, insula şi Thalassa, el însuşi, i se înfăţişau ca nişte lucruri aşa de neadevărate, încît, cu încetul, o încredinţau că nici nu sunt altceva, că ea, Caliope, e tot acasă şi că, negreşit, doarme dusă de vreun vis din care, cînd se va deştepta, nu va mai rămîne nimic. Fără îndoială, ştia de minune că umblă, că simte şi cugetă, că vede şi aude, dar în somn? în somn oare nu se vede şi nu se aude, nu se îndeplinesc mişcări, nu se vorbeşte chiar, şi, cu toate acestea, tot ce pare adevăr e, oare, altceva decît o vremelnică rătăcire a minţii şi a simţurilor?

Cercetările ei, ce reîncepeau atunci, se făceau astfel tot mai aprige şi, într-o asemenea zi, o duceau lîngă intrarea sanctuarului, iar tocmai în vremea cînd Thalassa, ieşit din înviorarea valurilor, îşi dormea pe masa jertfelnic aşternută cu roşia desfăşurare a mantalei, arzătoarea furtună a refluxului de putere şi de tinereţe ce-l reluase în stăpînire. Cu un picior întins şi cu altul atîrnîndu-i în jos, corpul lui aproape gol, de pe care cearşaful alunecase în parte, îşi răsfrîngea, în oglindirea pereţilor spartana

plasticitate, și cînd Pheb, ce coborîse pe cer pînă în dreptul intrării sanctuarului, își repezi înăuntru săgețile de aur și sîngeroasa purpură a apusului, atît el, cît și păgînescul subsol de olimpian sau apolonian templu părură că se rup din loc și că, învîrtejindu-se cu o ameţitoare iuţeală, se duc să cadă drept în soare.

Caliope, care îi atinsese pragul, și care îi cercetase cu ochii adîncimea, întrevăzu, în penumbra aurie, ceva care nu i se mai arăta a fi o pămîntească făptură, ci un zeu cu totul și cu totul ciocănit din aur, iar al cărui suflet ar fi curatul aur al luminii.

Agăţîndu-se, spre a nu face un pas înainte, cu amîndouă mîinile, de sculptatele chenare ale dreptunghiului intrării, și voind chiar să se tragă înapoi, ea nu izbutea decît să se plece și mai mult peste abis. Ochii ei, oricît ar fi vrut dînsa să-i dezlipească de pe Thalassa, rămîneau ţintiţi asupra lui, și, cu voia sau fără voia ei, inelatul păr de aur, fluidicul aur al obrajilor, purpuriile buze înflăcărate cu aur roșu, aurul ce ca apele Pactolului îi curgea de pe umeri, cel de pe colnicele braţelor și pieptului, arama picioarelor, pe care ridicăturile mușchilor o aureau cu scînteieri, tot aurul viu ce se află pe un corp de frumusețe și de putere, precum și cel cu care soarele îl suflă i se azvîrlea în priviri, îi curgea topit în sînge și, neștirbindu-i nevinovăția, îi ducea pe prea iubitul în suflet și în corp.

Oglindită pe poleiul gheţii pereţilor, ispita de pe jertfelnic, răsfrîngîndu-se pe tavan, se lungea pe lespezi, și Caliope simţea că braţe nevăzute o iau pe sus, că o

împing către un nou pas, și apoi către altul; că ea face chiar acele pasuri cu adevărat și că ele o poartă și o apropie de sfinx, de scrisa din soarta ei.

Și dintre trîmbițările ce-i tulburau auzul, și ce semănau cu o trufie deopotrivă cu a tibicinelor romane de odinioară, se desprindeau romanțele fără cuvinte ce nu cîntă pentru oameni decît o dată în viața lor.

Dar în momentul cînd ajunse la doi pași de jertfelnic, și numai la doi pași de prăpastie, o mișcare a lui Thalassa înlătură pînă și cel de pe urmă colț de cearșaf ce i se ținuse agățat de mijloc, și ea zări, în locul ce pînă atunci fusese coperit, o tolănire ca de bestie, ce nu era nici șarpe și nici pasăre, și ce nu avea nici picioare și nici aripi. Inelarea ei posomorîtă dovedea că trebuie să fie din neamul tîrîtoarelor, deși era din altul mai tainic – dintr-unul ce rămîne mult timp necunoscut fetelor de împărați, și ce nu fusese nici măcar închipuit de Caliope.

Însă, ori din ce neam ar fi fost acea năprasnică ciudățenie – în ea care este – pentru a spune adevărul – singurul temei al vieții – care străbate printre zăvoare și paznici în inima celor mai crăiești și împărătești palaturi, care – zmeu înaripat – își răstoarnă prăzile, cu răsuflarea tăiată, sub junghiul plăcerii, care nu ține seama de strigăte și plînsete, de mînii și împotriviri, și care așterne sub ea orice osebiri lumești, care cutremură pe cele mai plăpînde făpturi cu viață și cu moarte, în ea Caliope presimțea, totuși, omorîtoarea mușcătură și o închipuia că va fi în ochii prea iubitului făcută.

Jalnice bălăngăniri de clopote ce chemau la pogribanie i se trăgănară astfel în simțire... Ele înlocuiră arzătoarele trîmbițări, iar Caliope nu mai văzu pe Thalassa decît rostogolit în moarte de dihania ce, neîndoios, i se urcase acolo pe cînd dormea.

Cu toate acestea, hotărîtoarea mișcare ce o făcu – și o făcu chiar de ar fi fost să moară în urmă dintr-însa, iar, ca să-l scape, se aruncă cu iuțeala fulgerului asupra bestiei, o apucă de mijloc, își încleștă degetele pe ea, voi să-i înăbușească o dată cu viața, urîțenia, și, smucind-o cu putere, cercă s-o urnească din loc și să-i strivească capul de pereți.

Dar amorțita ciudățenie îi zvîcni fără veste între degete, se lungi și își umflă inelele, fumegă și se îngroșă de turbare, și Caliope simți că, aproape în același timp cu bestia ce dintr-un salt îi scăpă din mînă, începe între brațe ce se închid asupra-i, ce-o prăvălesc între sîngeriile brazde ale cutelor mantalei, pe cînd dinți și unghii ca de pasăre de pradă o sîngerează, îi sfîșie hainele, o despoaie toată...

GRIJANIA DE FOC

...Dar – ora lui Priap fu peste Caliope, şi un strigăt, urmat de vorbe îngînate şi de alte strigăte, tăie aerul.

Pe jertfelnic se mişcă o luptă ce, amestecată cu strigătele, se răsuci într-o încolăcire de vîrtej, şi carnea feciorelnică se munci ea singură, spre a face via teacă a unui paloş.

Nu trecu însă mult, şi Thalassa păru Caliopei înspăimîntător, şi ea căută să-l înlăture, înfingîndu-şi dinţii în unul din umerii lui. Dar ochii ei întîlniră ochii de flacări, şi crezu că vede pe însuşi zeul luminii, pe Helios, în care primi să se cufunde şi să moară. Cărnurile ei sfîşiate ţipau zadarnic. Un nou vîrtej o luă pe limbile lui de foc şi o ridică de la pămînt. Pereţii, jertfelnicul pe care era răstignită, tavanul se puseră în mişcare şi, ameţind-o şi sfîrşind-o, luîndu-i văzul şi răsuflarea, o îmbrînciră cu capul în jos într-o vultoare de întuneric roşu.

Mîinile de foc ce treceau peste ea o frămîntau ca pe o pîine şi, nimicindu-i putinţa oricărei mişcări, făceau loc unei nemilostenii ca de rît, ce i se înfigea în cărnurile rănite, ce i le scotocea cu lăcomie, şi ce, croindu-şi făgaşul printre ele, şi-l adîncea.

De fapt, scris este la carte ca din durere să nască plăcerea, şi că mărimea ei să fie deopotrivă cu pîngărirea şi cruzimea săvîrşită, cît şi cu zvîrcolirile nesupunerii întîmpinate.

Şi tot la carte scris stă ca umilirea şi silnicia unei făpturi ale cărei împotriviri au fost înlăturate să înzecească bucuria izbînzii biruitorului şi să deştepte în aceeaşi măsură pe a biruitului.

Căci, orice s-ar zice, mulţumirea să simţi că mori este tot aşa de mare ca şi cea pe care ţi-o dă viaţa.

Şi tot aşa: plăcere este să răzbeşti pe altul în bătaie, şi plăcere este să fii răzbit de dînsul.

Şi pentru aceasta, Caliope, care murea şi nu murea, şi care s-ar fi făcut fiară ca să-l sfîşie, nu-l vrea, dar îl strîngea în braţe, îşi lipea pieptul de al lui şi lăsa buzele să-i fie supte de lipitorile pe care le simţea că-i beau sufletul.

Ea se îmbăta de durere cum te îmbeţi de vin şi hohotea de plîns fiindcă se vedea batjocorită cu atîta nerușinare şi cruzime. La urma urmei, o mai cuprindea şi un alt necaz: cel că nu era în putinţa ei să-şi asemuiască sufletul aşa de cu desăvîrşire cu al lui încît să nu mai întocmească cu preaiubitul – cu zeul şi cu mizerabilul – decît o aceeaşi bătaie de inimă. De astă dată cine făcea pe calul nu mai era însă Thalassa, şi zăbalele în gură le purta ea.

În boiestru sau în trap, cînd de voie, cînd de nevoie, cea care pleca, de astă dată, era ea. Thalassa, deşi împrejurările nu-i îngăduiseră nici să-şi proptească cel puţin picioarele în scări, o stăpînea cu întregul corp aplecat spre gîtul ei, pe după care îşi trecea un braţ, pe

cînd, cu şoldurile şi cu braţul care îi rămăsese liber, o împingea către mistuitorul pisc al voluptăţilor, de unde, apoi, o făcea să-şi ia vînt, să sară cu el în soare, unde cădea în mijlocul unor împroşcări de aur topit, ce intrau în ea şi ce se vărsau împrejuru-i.

Grijania liturghiei de foc cu care lua cunoştinţă îi era turnată iute – foarte iute – dar clipele erau veacuri, printre care Priap încetinea mişcările lui Thalassa, i le oprea chiar, spre a-l repezi şi mai năbădăios către iconostasul din fundul altarului Venerei, şi pe care, ajungîndu-l, îl zguduia cu ţepene lovituri ca de berbece cînd bate taracii la o moară.

Cu obrazul jupuit şi sîngerat de frecuşurile primite, copilandrul căruia, în acest locaş, i s-a dat slujba să mişte cădelniţa în faţa popii şi să răspundă cu „Doamne miluieşte şi aleluia“ la boscorodelile rugăciunilor, strîns cu uşa de vlădica, pe care îl găsise căpiala, se scrivea de plîns, tremura vargă şi nu se hotăra cu nici un chip să umple potirul a doua oară cu vinul tainei.

Dar cu Preasfîntul nu era de glumit: îi trăgea dăscăliciului de-i mergeau fulgii; îl făcea să vadă stele verzi, şi dîndu-l cu capul cînd de un perete, cînd de altul, se pomenea cu el că o rupe şi cu „aleluia“, şi cu „Doamne miluieşte“, şi că le strigă, apoi, cu glas tare, pe amîndouă, pînă zicea că nu e el.

Piciul, însă, o băga pe mînecă, fiindcă vedea că slujba nu se mai sfîrşeşte, îşi spunea că s-au dus boii dracului, şi se hotăra, orice ar fi să iasă, să nu mai dea semn de viaţă, să facă pe mortul. Dar tîrnuielile pe care i le da arhiereul

îl scoteau din îndărătnicie, iar, deşi era aproape o rană în întregimea lui, îl făceau să toarne şi să primească neîncetat cuminecătura...

Caliope, din al şaptelea cer de care trecuse, se pomenea în al optulea, şi din acesta se izbea pe nerăsuflate de nimicitorul prag al celui de al nouălea, în care intra – şi în care ochii nu mai văd, urechile nu mai aud şi limba aproape cu moarte se leagă.

Pe dinăuntru, templul ardea dintr-o parte în alta în flacări de gheenă. Mozaicurile de preţ, pîngărite cu sînge închegat, îl prefăceau într-o urlătoare Sfîntă Sofie la intrarea păgînilor în ea.

Cît ţinu pentru Caliope acea vecinicie, şi care i-au fost simţirile şi cugetările în vremea cît ea a dăinuit, cine ar şti să spună? Este, poate, mai aproape de adevăr că pe cînd o ardeau toate flacările şi o duceau toate vîrtejurile, ea n-avea nici un gînd, şi că, afară de simţirea schingiuirii şi a plăcerii, abia îşi da seama că un Thalassa care şi-a ieşit din minţi o ţinea încleştată între braţe de oţel, că-i sfîşiase mai întîi îmbrăcămintea, şi că – drăcesc şi dumnezeiesc – îi bătea acum în suflet şi în corp, cu grele lovituri de ciocan, cele nouă ceruri şi cele nouă iaduri.

Dar soarele, aprinzînd părul lui Thalassa, care îi murise o clipă pe sîni, îi puse pe cap un coif de aur, şi îmbucînd păgîneştile tibicine ale neronianelor izbînzi, îl lipi mai strîns de ea, şi din al noulea cer, dincolo de care s-ar fi crezut că e numai nimicul, o duse – printre scrîşniri de dinţi şi lacrimi – în al zecelea şi în al unsprezecelea, şi

nu se opri – desființîndu-se și desființînd-o – decît în al douăsprezecelea și cel de pe urmă.

De ciudă și de mînie, Eros, care vedea osebirile dintre suflete păstrîndu-și puterea, își acoperea fața, căci din nici o parte – fie din lumea sufletească, fie din cea planetară – nu se ivea întoarcerea lui două către una, și numerile își duceau înainte seriile, iar tot ce este își urma mișcarea, și deci viața, prin neasemănările din acest *tot*.

Dezbrăcat de gloria lui, soarele astupa cu un ochi ca de foc intrarea sanctuarului, răspîndind pe pereți o sfîșietoare moarte de zi, iar dintre Caliope și Thalassa, cel care se deștepta mai întîi din nesimțire fu dînsul. La o deplină conștiință a vieții el nu se întoarse însă îndată. Se urcase prea sus, și legea care voiește ca adîncimea prăpastiilor să stea în strînsă și dreaptă legătură cu înălțimea culmilor atinse îi măsurase căderea pe urcarea săvîrșită.

Neputînd să străbată și să rămînă în cerul neființei, pămîntul îl relua în ticăloșiile și noroiul lui, cu aceeași putere cu care Thalassa năzuise către nimicire.

Soarele își scurta pe marmore trîmbițele, pe care el nu le mai îmbuca pentru a cînta biruințî, ci jalnice duioșii, ca ale cornurilor de vînătoare ce se întîrziază în depărtările de un albastru-închis al pădurilor cuprinse de noapte.

Dar din corpurile ce nu se clintiseră spre a-și despreuna îmbrățișarea în care ar fi voit să-și lase viața, tot ce era dumnezeiesc se ștergea o dată cu jarurile ce mureau în oglindirea marmorelor, iar din cele patru colțuri ale încăperii se desfășurau pe pereți niște mari și

întunecate draperii, ca și cum piatra de onix ar fi fost catafalcul pe care două ființe moarte de dragoste și-ar dormi somnul de veci.

Nori negri brăzdau apusul în dreptul soarelui, pe care îl înghițiseră înainte ca el să scapete. Cîteva stele licăreau la marginile acestor nori, și trimițîndu-și nehotărîtele năluci galbene pe peretele din fund, semănau cu jalnicele făclii ce ard la căpătîiul unui coșciug.

Dar vîntul se iuțise, și grămădind nori peste nori îi spintecase cu tăioase încrucișări de fulgere și le spărsese apa, potopind-o peste insulă.

Și numai întru tîrziu Thalassa luă realitatea în cîrcă și o duse s-o așeze dinaintea vetrei din odaia pe care flacările din sufletul lui o lărgiseră odinioară într-o nemărginită împărăție.

Iar atîta cît mai ținu noaptea, Eros își plînse de la pămînt la cer înfrîngerea, și Priap își rînji bucuria.

DIES IRAE

Ei se iubiseră a doua zi și în zilele ce urmară așa cum nu s-a mai iubit. Dragostea lor fusese îngerească și pămîntească. Ei își înecaseră sufletele cu ceruri și se sfîrșiseră prin istoveala sărutărilor. N-aveau nevoie să-și vorbească pentru a-și ști cugetările. Și le ghiceau din ochi, cînd nu se uitau unul la altul, și le știau prin simțire. Se iubiseră după felul antic și după cel al zilei de azi. El se făcuse miel, și întinzîndu-i-se la picioare își punea capul pe genunchii ei. Făcea zgoande și copilării, și nu mai vrea să mănînce decît din palma ei. Vorbele lui erau garoafe roșii și îmbătau. Ale ei aveau aripi legănătoare. Simțiseră toate plăcerile și trăiseră toate tainele dintr-înșii. Intraseră atît de mult unul în altul, prin pori, prin buze, prin răsuflare și auz, prin ochi și suflete, încît trăsurile chipului lor începuseră să se asemene. Cine nu i-ar fi știut, și i-ar fi văzut numai, ar fi crezut că Thalassa e un frate mai mare alături cu un altul mai mic.

În cele dintîi timpuri el o înconjurase cu îngrijiri de frate, de tată și de mamă. Cînd ieșeau, trebuiau să fie totdeauna amîndoi, și nici unul nu pierdea din ochi pe celălalt. Jertfiseră peste tot aceleași prinoase aduse aceluiași zeu: în sanctuar, în odaia farului, în vîrful lui, în

umbra înaltelor ierburi și printre stînci – în fața lunii și a soarelui – în a stelelor și a mării, pe care le luau ca mărturii ale iubirii dintre dînșii; iar el, pentru a dovedi Caliopei că o femeie nu e scăzută, prin stările în care e pusă de fire, o schimba, în unele momente, în bărbat și, luînd locul femeii, o înnebunea și înnebunea.

În sufletele lor, însă, lumina ce creștea tot mai puternică era că, pe lîngă osebirile trupești ce-i despărțeau, mai se aflau într-înșii și alte neasemănări, ce se împotriveau ca unul să se desființeze în celălalt. Desigur, ei nu-și dau încă seama că tocmai aceste osebiri pricinuiseră apropierea lor, cu toate că, dacă ar fi deschis bine ochii asupra mișcărilor ce li se petreceau în suflete, ar fi simțit îndată că, de cum aceste osebiri alunecă spre nimicire, ei se depărtează unul de altul cu aceeași putere ce lucrase la apropierea lor.

Dragostea din ei era deci hrănită tocmai de războirea pe care o duceau între dînsele lăuntricele lor porniri.

Vaporul, cu îndestularea pentru toamnă a paznicului farului, se arătă însă în largul mării, și cînd Caliope îl zări, pentru a nu fi văzută de cei de pe el, se ascunse într-o scorbore a stîncilor.

Dar diminețile și serile se răcoreau, și iubirea lor nu mai bătea din vechile aripi. Îngustimea odăii, întemnițîndu-i între pereții ei, le curma jocurile, iar dragostea din vatră, în care focul pîlpîia neîncetat, le cojea obrazurile. Neavînd cu ce să se îndeletnicească, își vorbeau de nu mai sfîrșeau, și păreau niște păsări ce ciripesc-ciripesc pe aceeași cracă. Dar după ce își

povestiră tot, se întîmplă că începură să se uite mai bine unul la altul, și de cîte ori nu le mai lua mintea cîntecul grangurului și al privighetoarei din ei, nu se mai vedeau zei, nici trupește, nici sufletește, ci niște sărmane și nefericite făpturi ca multe altele – ca toate chiar.

Cu toate aceste, obiceiul lua locul dragostei, și neînfrînta lui lege urma să-i arunce în brațe, deși plăcerea pe care și-o smulgeau și și-o dau nu mai era de mult cea din trecut.

Caliope – deși Thalassa își detese silinți s-o încredințeze că firea n-a fost nedreaptă cu femeia deosebind-o de bărbat prin alcătuirea ei trupească – nu înceta să se gîndească – fără ca el să-i știe cugetarea – că nu e umilință mai mare ca cea care așterne pe femeie – împărătească de-ar fi – sub mîrșava trufie a bărbatului, orînduind ca însăși plăcerea pe care o va simți să-i vie tot de la el, și să fie chiar măsurată pe a lui.

Acest gînd, și altul, că Thalassa este un om de pe cea mai de jos treaptă, și că-și răzbună pe ea – atunci cînd o face să-i aiureze în brațe și să-i caute singură buzele – de străvechile umiliri ale celor din care el își are obîrșia, îi încărcau ochii cu o mînie vînătă.

Dar pe loc ce mitocanul și mizerabilul îi arunca o căutătură, Caliope i se rearunca de gît, și Priap își reazvîrlea prada pe altar. Mizerabilul și mitocanul i se arătau, atunci, iar zei, și ea voia să moară din nou prin amîndoi, cu toate că – aproape în aceeași clipă – o neașteptată răzvrătire o făcea să se apere cu unghiile și dinții.

272.687

Dar, la urma urmei, cea care cădea învinsă era tot ea. Neapărat că dînsa nu-şi ierta nici una dintre aceste căderi, şi că viaţa i se ducea ridicînd pe Thalassa la culmea pe care popoarele îşi înalţă idolii, sau coborîndu-l în prăpastia acelor nefericiţi pe care avuţii acestui pămînt îi schimbă în bestii cu două picioare, ce nu mai sunt legate cu omenirea decît prin chip şi prin corp. Simţirea ei o tîra spre el, dar judecata o depărta, şi căinţele urmau în zadar căderilor, căci abia ieşea din una şi se rostogolea în alta.

În Thalassa se îndeplinea un proces sufletesc asemănat. Copilăroasa frăgezime de simţiri a începutului dragostei lui scăzuse pînă ce pierise. Coborît din lumea visului în a realităţii, voia să poruncească şi acesteia, după cum poruncise celeilalte; dar singura stăpînire a corpului Caliopei nu-l mulţumea. Duşmănia pe care dînsa nu-şi mai da osteneala să i-o ascundă, spre a-l înşela şi spre a se înşela asupra simţirilor ei adevărate, îl îndîrjea să-i caute sufletul printre cărnurile rănite.

Învrăjbiţi, şi crezînd că se urăsc, ei îşi răspundeau cu vorbe înţepate şi scurte, sau tăceau, ca şi cum nu s-ar fi auzit. Şi, cu toate aceste, nu trecea mult, şi se pomeneau unul în braţele altuia. Dar vina pe care Thalassa căuta în zadar s-o ierte Caliopei era că printr-însa fusese scos din prea înalta lui împărăţie, fără ca, cel puţin, ea să-i fi dat, în schimb, una din acele beţii ale simţurilor în care s-ar fi întrupat toate cutremurele nemărginirii.

Dar pe ea o apăsa tot aşa de greu o altă simţire: priceperea că şi-a legat soarta de un om de rînd, de care

ar fi fost nevoită să roşească dacă împrejurările i-ar fi dus pe amîndoi afară din insulă.

Nepotrivirile dintre ei, pe care flacăra ce-i mistuise le ştersese un timp, li se dau pe faţă şi stîrneau pe unul împotriva celuilalt, spre a se urî, spre a se batjocori şi a se iubi...

S-ar fi putut zice despre ei că se certau mult fiindcă se iubeau mult.

Dintr-un nimic, vorbele ce li se ascuţeau întocmeau nişte săgeţi ce plecau zbîrnîind de pe coardele arcurilor şi ce se duceau să le rănească inimile.

Puţinele cunoştinţe pe care Thalassa le cîştigase, din auzite şi din citiri întîmplătoare, şi pe care el i le destăinuia, porneau rîsetele Caliopei. El socotea, bunăoară, că zeii olimpici nu trebuiesc înapoiaţi prea mult în timp, şi că Alexandru cel Mare a trăit cu 102 ani după Cristos.

Caliope făcea mare haz de năzbîtiile lui. Dar el se încăpăţîna să le dea drept adevăruri istorice netăgăduite.

Dintr-o glumă în alta, ajungeau la vorbe grele, şi prăpastiile sufleteşti şi lumeşti ce-i despărţeau, şi peste care ei presăraseră multă vreme trandafirii arzătoarei lor patimi, li se adînceau sub paşi, negre. Hotărît, dînşii nu se mai potriveau unul cu altul. Hotărît, nici unul din ei nu-şi va nimici sufletul în al celuilalt. Hotărît, el era pentru Caliope nu numai un om fără carte, dar şi un nemernic bădăran, pe care numai aiurarea simţurilor i-l aşezase ca pe un zeu în suflet, şi, tot hotărît, Caliope nu mai era pentru el zîna din basme. Frumuşică cel mult, dar

o fetiță ca toate, și chiar mai arțăgoasă și țîfnoasă decît cele mai multe, cu porniri rele din naștere și mică la înfățișare, ca și la suflet.

Spre a-i scădea vinovăția el nu-și zicea nici cel puțin că ea este o copilă, și că judecata și inima ei nu puteau să fie altele la o vîrstă atît de puțină.

Dar schimbarea dintr-înșii era firească: întemnițați de asprimea vremii între înguștii pereți ai odăii, ei trăiseră prea mult unul lîngă altul și unul în altul, se cunoscuseră prea mult, pentru ca să nu ajungă la o răspîntie a vieții...

De altă parte, Thalassa, care ar fi vrut să se scape de realitate, o ura cu o patimă asemănată celei cu care o chemase.

Cu toate aceste, nu e om care să nu fi încăput vreodată în stăpînirea acestei realități și să nu înțeleagă că firele de păianjen pe care le țese împrejurul mai tuturor oamenilor, oricît de subțiri li s-ar părea, nu se rup decît o dată cu ale vieții lor.

Caliope vorbea-vorbea, și, cu cît trecea, graiul i se schimba în urîcioasa scîrțăială a unei mori stricate.

Thalassa nu apuca să zică un cuvînt, și ea spunea o sută. Femeile, se gîndea atunci el, trebuie să aibă un arcuș sub limbă, arcuș care, de cum scapă din opritoare, dă drumul la atîtea vorbe, încît nu e bărbat să poată să le prididească. Într-o zi, fie că scos din minți de neîncetatele ei limbuții, fie că din greșeală, el o împrînci, și Caliope fu repezită de colțul sobei. Împrejurarea avu însă urmări pe care nici ea, nici el nu le puteau bănui, căci, din acea clipă, ea nu mai văzu în Thalassa decît pe un dușman de care începu să se

depărteze atît prin suflet, cît și prin corp. Lupta ce se da în ea nu era, cu toate acestea, mică. Zile întregi, fără să mai răspundă la nici una din vorbele lui, ea nu contenea să aștepte ca el să-și mai arate căința o dată, s-o mai roage iar să-l ierte, și, cînd aceasta se întîmpla, încăpățînarea o reașeza în mutenia ei, și se uita la dînsul ca și cum nu l-ar fi văzut.

Încordarea dintre ei sporea astfel. Dar însăși această încordare răzvrătea și mai mult simțurile lui Thalassa. Neizbutind s-o scoată din posăcie și mutenie prin vorbe și rugăminți, prin glume, el luă cu încetul altă cale. Se încercă să-i petreacă fără veste brațele pe după gît și să-i fure buzele, oricare i-ar fi fost ciuda. Ea însă se despletea de strînsoare, aluneca, afară dintr-însa ca un șarpe, sau se apăra cu înfigeri de unghii și de dinți, îl trăsnea cu ochii și cu vorbele, și, din pisică ce era, se făcea fiară...

Thalassa mergea și el spre sălbăticie. Cu obrazul și cu gîtul vînăt de mușcături și sîngerat de zgîrieri, deși el ieșea mereu învins din luptă, valul de sînge ce-i năvălea în creieri îi întuneca ochii, ridicîndu-i totdeodată și judecata.

Gîfiitor, și pe jumătate nebun, nemaiținînd socoteală de nimic, una dintre neprevăzutele lui cercări îi dete, totuși, biruința.

Izbită de cîteva puternice lovituri în șale, ea fusese în adevăr silită să-și descleștеze dinții pe care îi înfipsese într-unul din umerii lui goi, și, hohotitoare de plîns, se surpase sub umilința silnicului spasm al sexualei trufii.

Ziua mîniei sosise, prin urmare, și pentru ei, după cum sosește pentru toți.

Aprilie și mai, cu tinerețea lor din cer și de pe pămînt, cu frăgezimea din iarbă și cu lîncezeala cu care le străbătea corpurile; iunie, cu înflăcărarea lui, îi văzu iar aci alergînd și jucîndu-se, aci căutîndu-și pricină cu lumînarea și reajungînd la schimbul jurămintelor, pe care, de altminteri, amîndoi și le făceau în parte, că de veci n-au să-și mai zică un cuvînt, pentru ca, după foarte puțin, ei să-și vorbească din nou și să se iubească din nou...

Reurcarea lor spre ceruri îi trîntea însă grabnic la pămînt și le deștepta priceperea că între ei nu va fi niciodată – nici chiar cînd zvîrcolirile plăcerii îi va arunca în nimicirea ei – altceva decît o prăpastie în care deosebirile sufletești se vor păstra aceleași. Pe ea, mai cu seamă, o prindea urîtul, și-și mărturisea că singură părăsirea insulei le-ar fi mîntuirea. Tatăl și mama ei – încredința ea pe Thalassa – care i-au făcut oricînd toate voile, îndată ce vor afla că dînsul e cel care a scăpat-o, nu se vor împotrivi dragostei lor...

Mîhnit și supărat, sau, mai bine zis, cu inima sfîșiată, el, de cele mai multe ori, nici nu-i răspundea. Cel mult dacă îi spunea, cîteodată, că o înțelege mai mult chiar decît crede ea, că vede că i s-a urît cu viața pe care o duce, dar că el al insulei este și al insulei va rămînea. Pe lîngă aceasta, ce ar căuta el printre oameni? S-ar duce oare spre dînșii pentru a fi umilit? Simte și cugetă el la fel cu ceilalți? Îl așteaptă undeva o mamă, un tată? Are el frați? Prieteni? Este el cu ceva legat de lume? Singur s-a

pomenit de mic, şi singur vrea să moară. Cu ea, desigur, nu e tot aşa: din leagăn a deschis ochii pe avuţie, a fost răsfăţată şi crescută în mătase, şi, vrînd-nevrînd, e osîndită să fie ca celelalte. A fost sărbătorită şi linguşită, i-a plăcut să aibă slugărnicii împrejur, să audă spunîndu-i-se că e picată din soare. Şi, apoi, în lumea în care ea vrea să se întoarcă n-o aşteaptă oare vîrtejul plăcerilor, palatele aşternute cu covoare de preţ şi pline de lucruri scînteietoare? Dar călătoriile? Nu i-a spus ce sunt oraşele mari – ce e Viena, Parisul, Londra – şi nu se ridică oare, în mijlocul lor, de peste tot, poleita amăgire a luxului, a teatrelor, a stradelor şi a graiului? Da, să plece, locul ei nu era în insulă, lîngă el. Un val i-a adus-o, un val s-o reia. Şi să nu se mîhnească. Căci ce este dînsul? Un rătăcit pe acest pămînt, şi care nu înseamnă nimic pentru oameni. Dar pentru ea? Va fi fost el altceva? Ei da! – se va gîndi, mai tîrziu, la orele pe care le-au petrecut împreună, dar şi le va aminti, ruşinată ori cu dispreţ. E de prisos să spună că nu e aşa. El nu se poate înşela. Ştie: o va urmări cîtva o părere de rău, dar ce nu se şterge?

Cît despre el, să nu-şi închipuiască deloc că are s-o plîngă. Plecarea ei nu-i va smulge o lacrimă, nici una...

Nici una, şi se aruncau, plîngînd, unul de gîtul altuia. Nici una, şi plîngeau cu hohote şi se iubeau cu o nouă patimă.

Dar dacă feluritele stări sufleteşti prin care treceau îi apropia, din timp în altul, ei se închideau, după, puţin, într-înşii. El tăcea, ea tăcea. Se priveau crunt, şi, cu toate

aceste, amîndoi n-ar mai fi putut de bucurie dacă şi-ar fi vorbit.

Ca să readucă apropierile: „Ştiu, pornea el adesea să-i spună; ştiu, gîndul îţi este la plecare, şi nu zic că nu ai dreptate; să nu crezi însă că m-ai înşelat asupra dragostei ce ziceai că-mi porţi. Da, dreptatea este a ta – eşti femeie, şi numai eu sunt de vină că am căzut la genunchii tăi ca dinaintea unui altar. Soarta care mă face să sufăr eu singur mi-am urzit-o; pleacă, prin urmare, şi fii mulţumită. Pleacă, ţi-ai îndeplinit rostul pentru care ai fost născută: ai prăbuşit pe un om din strălucita şi înalta împărăţie ce era a lui şi l-ai îmbrîncit în gheena ticăloşiei şi a pierzării. Fugarul înaripat al visului, care mă ducea în largul văzduhului, s-a răzbunat asupra-mi. Am fost nedemn să-l stăpînesc, şi este drept ca el să mă azvîrle de pe şalele lui şi să-şi urmeze acum drumul prin lumile în care sunt oprit să mă întorc."

Şovăirile din ei erau singure o epopee.

Simţurile ce li se războiau în suflete îi hărţuiau între dragoste şi ură, şi ajunseseră să nu mai ştie ei singuri dacă se iubesc sau se urăsc. Îşi aruncau cuvintele cele mai grele, şi, după două-trei clipe, se sărutau mai cu foc ca oricînd. Dar, din una în alta, certurile sîngeroase li se reaşezau în inimi. El o îmbrîncea, o lovea chiar, şi ea îi ţinea piept, sau sărea ca o panteră, căutînd să-i sfîşie obrazul. În scurt, s-ar fi crezut că ei pricep că numai în chipul acela le mai este îngăduit să se iubească. Ea mergea însă şi mai departe: în ura ce-i purta, sau de care se credea însufleţită, îşi ascundea în cutele brîului un cuţit

destul de primejdios, uitat în far de vechiul paznic, și cu care își jura să-l omoare îndată ce el va îndrăzni să se mai apropie de dînsa.

Dar încercarea pe care o și aduse la îndeplinire, într-o năbușitoare după-amiazi, o rostogoli la picioarele lui Thalassa ca doborîtă de niște puteri nevăzute, ce nu erau însă decît loviturile cu care dînsul o culcase la pămînt, ca scos din minți. Izbită cu picioarele și cu mîinile, tîrîtă cu sălbăticie pe scînduri, ridicată apoi de acolo și aruncată ca o zdreanță pe o margine de pat, cînd Caliope se deșteptă din jumătatea ei de leșin, o gîfîitoare răsuflare era pe buzele și pe pieptul ei, și, pentru întîia oară, iubi pe Thalassa cu adevărat.

ÎMPĂRTĂŞANIA DIN URMĂ

Şi iubirea ei fu tot aşa de arzătoare cum era focul lunii iulie, ce mergea spre sfîrşit.

Iarba de peste întreaga întindere a stîncii era acum uscată pînă la rădăcină. Singură marea, dar şi ea numai în apropiere de ţărm, era verde. Soarele îneca în lumina lui orice altă culoare.

De pe vapoarele de aur ce însufleţeau cu trecerea lor înflăcăratele depărtări, pereţii insulei se înfăţişau ca nişte steiuri de diamant, afară de clipele în care, soarele, dîndu-le foc din orice parte, îi schimba într-un alt soare, ce părea că iese din mare.

Nimicindu-şi sufletul în Thalassa, Caliope încetase de a fi cea de altădată. Orice trufie, mîndria chiar se înstrăinaseră de dînsa. Ea nu se mai socotea, şi poate cu adevărat că nu mai era, decît o parte din corpul lui, şi se mişca numai încotro o ducea el.

Din parte-i, ea izbutise să sape o prăpastie între dînsa şi trecut, să socotească pe părinţii ei morţi şi să nu mai trăiască altă viaţă decît cea de sub buzele lui.

Acest pisc din şirul de munţi ce singur n-a fost înghiţit de mare, şi pe care – zice-se – Omer îşi păştea caprele, îşi

retrăia în Thalassa păgînești le flacări, și în Caliope, driadele și nimfele.

Sărutările lor se aprindeau, din zori, în vîrful farului; își deșirau coloanele de mărgean roșu, și de rubine focoase, pe țărmul mării și pentru că aproape una și aceeași simțire ardea în ele, aceste sărutări răzlețeau în spațiu uriașe valuri de foc, ce urcau pînă spre Drumul-Robilor, ce despleteau cometele, ce le îmbrînceau spre soare, și ce, apropiind între ele corpurile cerești, păreau că le vor arunca înapoi, către obîrșia lor, spre a le desființa într-însa.

Pămîntul și marea, cerurile, în orice adîncimi și înălțimi, erau o nemărginită și arzătoare urzeală de zdruncinări. Sub lumina ce se împrăștia din ele, nu mai era nici apropiere, nici depărtare, nici culoare și nici formă.

Noaptea, alte înflăcărări se destăinuiau. Ca și cum s-ar fi înmulțit, grupările stelelor înviau cerurile cu un fel de zori albastre.

De pe pămînt, din cele mai depărtate ținuturi ale lui, se încrucișau vești îngrozitoare. Aci venea știrea că ape curgătoare, cu lărgimi ca ale unei jumătăți de Dunăre, secau pe neașteptate, și aci că păduri cît România de întinse luau foc din chiar senin și ardeau pînă la rădăcina copacilor. Înecurile și focurile ștergeau sate și orașe din fața lumii. În New York, în Paris și Berlin – pînă și în Petersburg – oamenii cădeau de căldură pe străzi și mureau.

La aceste se alăturară și alte grozăvenii: surpări de pietre înflăcărate ce se prăvăleau din cer, izbucniri vulcanice, ridicări neașteptate ale fundurilor oceanului, valuri de o înălțime de peste o sută de metri, ce se năpusteau peste țărmi și prăpădeau orașe de peste patruzeci și cincizeci de mii de locuitori, în sfîrșit, cele pe care le povesteau astronomii, despre cer și despre soare. Și, în adevăr, într-o țară oarecare, soarele răsărise roșu, în alta roșul lui se schimbase într-un verde fulgerător, în alta, se albise, iar cerul, îndată ce el apunea, se mohora ca sîngele.

Dintre învățați, cei care vestesc că are să fie vreme bună sau rea dau în vileag că peste un ținut din partea de apus a Americii s-a potopit o ploaie de apă în clocot, și că, pe locurile peste care s-a vărsat, au fiert bucatele pe cîmp. Alții, vorbind despre cutremure, spuneau că ele au crăpat pămîntul, în unele părți ale lumii, pînă la mijlocul lui, și că, prin crăpături, au bușt afară aburi groși de catran și de pucioasă. Căpitanii de vapoare înștiințau și ei că o insulă cît a opta parte a Franței se ducea încet la fund, și că alta – aceasta mai mică – s-a făcut nevăzută într-o singură noapte.

Vîrtejurile pe mări, pe rîuri și pe uscat, ce se răsuceau nebunește și ridicau apa sau pulberea pînă la cer, ruperile de nori își aduceau și ele partea de nenorociri.

Pe lîngă aceste tulburări ale lumii cosmice, năștеau însă și cele dintre popoare, cît și cele ale simțurilor omenești.

Un vînt de nebunie trecuse prin toate sufletele şi atinsese toţi creierii. Omul se reînapoia spre bestie. Demnitate, ruşine, lege, totul era lăsat la o parte. Cei mai mulţi dintre oameni nu mai respectau nimic şi nu se mai respectau nici pe ei. Gomorile şi Sodomele răsăreau ca din pămînt. Palatele regilor se prefăceau în case de prostituţiune. Şi, ori din cotro, se zvonea despre scufundări în smîrcuri ale celor mai renumite virtuţi. Nerușinarea împreunărilor plecase sub dezlănţuirea ei pe cei mari deopotrivă cu cei mici. Ziua namiază, stradele şi pieţele oraşelor vedeau lucruri nepomenite. Nu numai prejudecăţile, dar şi normele erau lăsate la o parte. Nu numai bărbaţii maturi, ci şi tinerii şi copiii se dau pe voia lui Priap, care îi făcea paloşe sau teci, înnebunindu-i de plăceri şi aruncîndu-i jos morţi. Sufletul şi corpul şi-l tîra fiecare prin orice noroaie. Bătrînii îşi regăseau bărbăţia şi mureau cu mulţumirea că au întinerit.

Dar, deşi în cer şi pe pămînt nu stăpînea decît aceeaşi năzuinţă de obştească apropiere, dînsa, pornită cum fusese din sufletele lui Thalassa şi din al Caliopei, da, la rîndul ei, în oricare din mişcările pe care căuta să le îndeplinească, de aceeaşi stavilă de care se izbise şi dragostea lor, iar, cu toate că din puţin lipsise ca tot ce are fiinţă în cer şi pe pămînt să se surpe într-o desăvîrşită nimicire, acest tot se păstrase neatins în întregimea alcătuirii lui lăuntrice şi în cea a înfăţişării lui.

Şi fiindcă atît Caliope, cît şi Thalassa ajungeau să priceapă că nu va mai fi dat ca un bărbat şi o femeie să fie îmbrînciţi unul spre altul de o dragoste mai pătimaşă, şi

să se iubească mai mult, nu mai era pentru dînşii umbră de îndoială că desfiinţarea unui suflet în altul nu va fi atinsă de nimeni, oricare ar fi puterea clipei ce ar lucra în acest scop.

Neputinţa ce le izbea astfel iubirea, împiedicîndu-i să urce culmea dincolo de care, nemaifiind înălţime, nu ar mai fi decît prăpastia cea fără de nume, deştepta în Thalassa înfiorătorul gînd că moartea ei singură ar azvîrli cu totul sufletul ei în al lui, pe lîngă că lui i-ar redeschide porţile de diamant ale ţinuturilor himerei prin care îl purtase odinioară atît de sus şi de departe înaripatul cal.

Neîncetat mai stăruitoare, neîmpăcata şi cumplita cugetare îl urma şi deştept şi în vis, cobora cîteodată în braţele, în mîinile şi în degetele lui, îl făcea să se vadă apăsîndu-i bătăile inimii sub cele ale inimii lui, şi, strîngîndu-şi degetele împrejurul ademenitorului gît de lebădă, pe care, prin închipuire, îl sfărma în mijlocul zvîrcolirilor trupeştilor plăceri, ce-l ajutau să-i fure sufletul în chiar clipa trimiterii schingiuitului corp în moarte.

Iar pentru că tot ce se cugetă puternic trebuie fără doar şi poate să se îndeplinească, – în timp şi loc, – aşa şi groaznica plăsmuire ce i se închegase în minte apropia ceas cu ceas ziua în care ea urma să se schimbe în fapt, şi care, pe negîndite, ca şi cum i-ar fi luat pe amîndoi de mînă, îi respinse în sanctuarul unde se iubiseră întîia oară, îi redete recelui jertfelnic şi reazvîrli peste dînşii nimicitoarele aiurări ale patimii şi ale vîrstei.

Ușoare și mîngîioase, la început, degetele i se strecurară atunci, cu de la ele voință, de-a lungul albului grumaz. Ele urcară apoi mai sus, și, cu dezmierdări, aci dulci, aci glumețe, i se opriră pe gîtlej, îl cercuiră, catifelate, cu brățara lor; se strînseră, din ce în ce mai mult asupră-i, și, schimbîndu-se în nemilostive încleștări, o duseră, în ciuda trupeștilor răzvrătiri, pe care el i le stăpînea cu unul din brațele lui; în ciuda deznădăjduitelor scrîșniri din dinți și a șuierătoarei răsuflări, într-un soare alb, unde ea nu mai fusese, și ce, în loc s-o ardă, o îngheță; într-un soare care o umplea, totuși, cu nemărginita bucurie că sufletul ei încetează de a fi, fără ca însă să nu își urmeze viața, căci și-o revărsa să și-o trăiască în Thalassa.

Dar, împreună cu cea de pe urmă zvîrcolire a Caliopei, și o dată cu buzele ce i se învinețeau și cu răceala ce i se urca de la degetele picioarelor și mîinilor la inimă, din Priap, a cărui îndîrjire trecuse de culme, încordarea lui cea presus de fire pornea scurte și repezi țîșniri de sînge, ce înlocuiau cuminecăturile preasfinte cu jalnicele dîre ale desăvîrșitelor istoviri... Prăvălindu-se, la urmă, de-a lungul pereților jertfelnicului, și prelungindu-se pe lespezi, jos, despărțindu-se, în sfîrșit, în mici-mititele ramuri, acest sînge – cel al marei ispășiri – lua drumul deschizăturii sanctuarului și, răzbind afară, era sorbit, încet-încet, de soare, băut de el și primit ca un prinos de la el plecat și la el înapoiat...

Iar mai mult tîrîndu-se şi ţinîndu-se de marmore decît umblînd, Thalassa, pe care pierderea sîngelui îl slăbise, ieşi din sanctuar, lăsînd înăuntru, pe veci îngheţată, mica făptură care fusese Caliope.

Ieşi din sanctuar, dar se află sub un uriaş vîrtej al cerurilor care se repezi asupră-i. Înaltul perete al insulei se puse şi el în mişcare, iar soarele, deşi în puterea mersului său se apucă să şovăiască – şchiopătă la dreapta şi la stînga – şi se duse dintr-o parte în alta, ca un om beat.

Şi tot ce se vedea – culoarea şi forma, apropierea şi depărtarea, apa şi cerul, stîncile ce scoteau din valuri trupuri ca de cîini de piatră cu care păzeau insula – păru că-şi dă mîna să se mişte cu iuţeală, să-i răsucească văzul într-un vîrtej şi să-i tulbure mintea.

Ochii, ce i se înecau în lumină, erau şi ei numai lumină, şi puterea lor de vedere se ascuţea, sau scădea, după voinţa lui. Tot aşa i se întîmpla cu auzul şi cu toate celelalte simţuri. Aci vedea şi auzea prea mult, aci nu vedea şi nu auzea de loc. În el se îndeplinea o prefacere nepomenită, pe care i-o aducea slăbiciunea în care era aruncat prin necontenita pierdere a sîngelui.

Priap, care își simțea moartea apropiată, se silea zadarnic să oprească roșia curgere prin strîngerea pe care o îndeplinea asupra vinelor.

Marile ameţeli ce luaseră pe Thalassa în apele lor n-aveau să-l mai părăsească, și, purtîndu-l încoa și încolo, abia îi mai lăsau putința să-și păstreze îndrumarea corpului spre mare, și a sufletului spre cer.

Și orice mișcare a lui era ca o măreață izbîndă pe care o cîștigă împotriva nemerniciei și slăbiciunii trupești, și ca o uriașă treaptă pe care o urcă spre soare, și ce-l apropia de Dumnezeu.

Dar gîndul ce-l sprijinea mai cu seamă, și ce-i îndoia puterea, era în afară de ajungerea lui la soare, care-l chema într-însul, năruindu-i dinprejurul sufletului pereții omenești temniți, simțirea că-și îndeplinise datoria în măsură cel puțin cu lăuntricele lui îndemnuri.

Neapărat că Thalassa știa că se făcuse, cu de la sine putere, judecătorul cel deasupra tuturor, și paloșul ce nu iartă, dar, în schimb, moartă pentru veci zăcea bestia cea rea, și pentru întîia oară, poate, se înfăptuia minunea ca sufletul de îndărătnicie și de veșnică împotrivire cum este simțirea de tăgăduire și de respingere a tot ce este avînt și cer să primească – cu însăși a lui voie – a se nimici în altul.

Dar să nu fi fost așa, și fapta lui să fi fost cea mai cumplită cruzime – o smintenie neasemănată chiar – a lui era oare vina, și era el răspunzător de fireștile lui porniri, și despre ce fusese de mai nainte hotărît ca sufletul și mintea lui să fie? Dumnezeu singur ar ști să dea

întrebărilor de acest fel dreptele răspunsuri. Un lucru era însă adevărat: că legile firii, ce-l zidiseră aşa cum era, n-aveau să dea socoteala nimănui despre ce urmăriseră ele.

Fără doar şi poate că omeneasca dreptate – dacă ar fi chemată să-l judece – l-ar osîndi şi l-ar înfiera, cu toate că temeiurile ei sunt omeneşti şi că, în faţa a ce este dumnezeiesc, ea ar trebui să se plece.

Cît despre el, dacă avea să se mustre pentru ceva, era, poate, pentru faptul că storsese prea cu grabă de snagă alcătuirea trupească cu care fusese dăruit prin naştere, şi că, prin urmare, o mînase prea cu grabă către prăpădirea ei, schimbînd-o, înainte de vreme, într-o zdreanţă.

Unde însă era oare, şi în această privinţă, răul? iar dacă era vreunul, cine, afară de el, care era stăpînul acestei alcătuiri, avea dreptul să pedepsească?

În sfîrşit – şi nu încăpea îndoială pentru judecata lui că aşa este – viaţa lui, care după părerea unora se va năpusti cu o prea îngrozitoare prăvălire peste vadul ei, se încheia oare înainte de timp?

Nu cunoscuse el beţiile şi amărăciunile toate, şi aceasta nu însemna că se desparte de lume împovărat de ani?

Şi, de asemenea, nu se aplecase el peste cele mai încremenitoare abisuri, şi nu urcase cele mai semeţe culmi? Pe amîndouă făpturile lui – pe cea dumnezeiască, şi pe cea pămîntească – nu şi le trăise el, în întregime – după cum era şi dator să le trăiască?

Simţiri cam de felul acestora, pe care el n-ar fi ştiut să le tălmăcească prin cuvinte, aci îl zbuciumau, aci îl

legănau între valurile visului și ale cugetării dîndu-i să înțeleagă că a sfîrșit și cu binele, și cu răul.

Și cu cît vultorile cerului se făceau mai amețitoare, cu atît îi creștea crezul că n-a călcat întru nimic voința celui care știe și poate tot, ci, dimpotrivă, că Dumnezeu l-a ales pe el tocmai în scopul spre care a fost dus.

Dar, pe lîngă astea, și oricît de mare ar fi omeneasca îngîmfare atunci cînd statornicește ce este răul și ce este binele, ce este viciul și ce este virtutea, ce este firesc și ce nu este, judecata ei se mărginește la cîteva vorbe late – praf de aur pe care și-l azvîrl oamenii între dînșii, sau ardei roșu pisat, pe care și-l bagă în ochi unii altora.

El, Thalassa, mergea spre lumea ce n-are asemănare cu cea de care sta gata să se despartă, și numai cu adevăruri și cu lumina din acea lume își umplea sufletul, cu toate că, cu corpul, se afla încă pe țărm și lîngă valurile în care intra peste puțin, fără să știe ce face.

Marea, ce-l lua în stăpînire, lungea spre pîntecul lui gol, spre mijlocul lui și pieptul lui de aur minunata mîngîiere a unor degete inelate cu giuvaiere strălucitoare, și ochii lui – smaralde limpezi – ce-l purtau prin adîncimi mereu mai înalte, îl amețeau cu vîrtejuri de ceruri ce erau suflete și cu vîrtejuri de suflete ce erau ceruri.

Priap, pe trei sferturi în amorțire, abia mai da semne de viață.

Dar, cu grijă și cu bunătate, marea culca domol pe Thalassa pe sînul ei, îl înfășura cu valuri moi și calde, și fiindcă picioarele lui îi căutau în zadar fundul, ea îl tîra

blajin spre larg și îi turna pe gură, din verdele ei potir de matostat, prea marea bunătate și prea marea amărăciune a pelinului uitării...

Molatice, valurile ce-l purtau trecîndu-și-l unele altora îl apropiau de nălucitoarele străluciri ale clipelor din urmă – de acea poartă prin a cărei strîmtoare ce străbate cu atîta anevoință, și ce e așa larg deschisă asupra veciniciei.

În urma lui, insula se ducea ca luată de apă. Stîncile ei – mincinoase ca tot ce nu mai este văzut de aproape – ardeau în flacări, scînteiau întocmai ca niște castele din vise, se împodobeau cu creneluri de aur și turnuri de topaz, în care se deschideau ferestre de chrizolit și uși și porți de argint.

Brocart cusut cu fir și înflorit cu diamante, catifea de pe ale cărei rostogoliri se deșirau perle, așa era marea. Și fiece val, înfășurîndu-se și desfășurîndu-se cu un ritm al lui, era un cîntec.

Cerurile, ce reîncepeau să se năpustească asupra lui, se coborau de toate părțile peste el. Dar soarele, al cărui fiu era, urma să-l ție în fața apei, voia să mai dea timp sufletului său să se lepede de tot ce rămăsese pămîntesc în el, pentru ca să nu ducă în viața de apoi vreo cît de mică urmă din cea de aici...

Dumnezeiască și omenească, milostenia valurilor îl purta pe brațe de mătase, îl dezmierda cu doiniri și-l legăna cu dragostea cu care mamele își alintă pruncii cînd vor să-i adoarmă sau să le vătuiască suferințele. Și, încet-încet, ochii lui deschiși pe cer se înecau în vinul

nemurirei, şi sufletul lui, dezbrăcînd prezentul în viitor, dezbrăca pe om în arheu.

Dar peste valuri, aripile de lebede se înmulţeau, şi, sub vîrtejurile de ceruri ce alergau unele după altele, aceste aripi îl ajunseră, îl înconjurară şi se aruncară peste el, bătîndu-se, care mai de care, să-l strîngă mai întîi în braţe...

Rămasă în urmă, şi micşorîndu-se în depărtare, insula îl chema acum să se întoarcă cu toate vocile ei – cu ale vîntului şi cu ale apei – îl striga pe nume, muindu-şi suspinele în plînsete, şi încărcînd cu amintiri scînteierile farului şi ale stîncilor, i le răsfrîngea în ochi – se silea să-i umple sufletul cu ele.

Dar Thalassa, deşi auzea şi vedea tot, şi cu toate că-şi amintea de orice, se lăsa să fie dus de lebede mai departe, şi se apropia neîncetat mai mult de ceruri neîncetat mai ameţitoare.

Iar în acest chip se adeverea legea că nimic din ce pleacă nu se înapoiază, că tot ce este e o spirală urcătoare, că viaţa este un rîu ce se varsă în moarte, că moartea nu e decît o viaţă ce se aruncă în ceruri, şi că cerurile, ele însele, căzînd în nemărginire, sunt vecinicia ei...

Cu toate aceste, şi spre a da, poate, frumuseţii unei asemenea morţi desăvîrşirea ce-i lipsea, o minune se îndeplinea sub stîncile insulei, şi fiinţe ţesute ca din raze – naiade şi nimfe, driade sau fauni şi silvani – o cuprindeau ca într-o horă. Săltăreţe şi uşoare, ele îi deteră astfel ocol, şi, reînviînd timpurile mitice, proslăviră cu cîntece de bucurie pe cel care, ducîndu-se în moarte, avusese

vitejia să-şi trăiască firea în toată deplinătatea ei; pe cel care se ridicase deasupra prejudecăţilor, şi care scosese, numai din sufletul său, timpul şi locul; care silise ţărîna schimbată în carne să-i dea, ca piacere, tot ce i se putea stoarce, şi care, în sfîrşit, omorîse pe Caliope – nu pe femeie, ci pe vecinica împotrivire şi ispită – pe cea prin care mor mai toţi bărbaţii – pe bestia din care iadul şi-a făcut unealta din ziua de cînd Dumnezeu a scos-o din coastele lui Adam...

Dar, în depărtarea mării, pe locul unde aripile de lebede se bătuseră pe Thalassa, orice urme de luptă se şterseseră, şi peste ape nu mai rămăsese decît o uriaşă baltă de soare...

Însă o zguduitoare mişcare de cutremur, ce trecu pe neaşteptate pe sub mare, o tulbură din nou, şi, după ce o ridică în valuri înalte, se duse să izbească insula în coastă, s-o zguduie din temelii şi să surpe dintre stînci un năprasnic stei de piatră, pe care, rostogolindu-l peste intrarea sanctuarului, o pecetlui cu el de veci.

Iar marea îşi reluă liniştea.